

MAGYAR LAJDA

4 Lei

Taxa postalá pláttit
aprobáril Dir. Gen.

T. „Otthon“ Írók és Hírlapírók köre
HUNGARIA, VII., Erzsébet-körut 9-11.

Főszerkesztő:
dr Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
V. évfolyam, 219 (1365) szám * Vasárnap, 1936 szeptember 27

Főmunkatárs:
dr Gyáriás Elemér

A Népszövetség közgyűlésén megkezdődött a vita a nemzetközi helyzetről

Eden angol külügyminiszter a nemzetek közötti bizalom és türelem szükségéről szólott. — A népszövetségi alkotmányt függetleníteni kívánja minden más szerződéstől, hogy minden nép föltételeit magába foglalja

Genből jelentik: A Népszövetség közgyűlése pénteken délelőtt megkezdette a föltikári jelentés tárgyalását. Ezzel kapcsolatban kifejlődött már az az ügyrendi szokás, hogy a felszólalók a nemzetközi politika időszerű kérdéseiről is szólnak.

Eden angol külügyminiszter volt ezúttal az első felszólaló, ki másfél óráig tartó beszédében fejtegette kormánya álláspontját a nemzetközi helyzetről s a kibontakozás irányairól.

Megállapította, hogy világszerte meggyöngyült a népek egymás iránti bizalma. Ennek következménye a fegyverkezések mindenütt mutatkozó lázas fokozódása. Mindez ugy a nemzetgazdasági, mint a politikai életben rossz visszahatásokat idéz elő.

— A helyzet valóban nem rózsás, — mondotta Eden.

Mindazonáltal mégse tartja egészen reménytelennek, hogy a kibontakozás megtalálható. Ehhez azonban először is szükséges, hogy ami különbség van az egyes államok belső kormányzati rendszerében, az ne legyen ellenségeskedések támasztója, hanem minden állam saját belügye. Anglia kitarat a maga demokratikus politikai iránya mellett, de éppen ebből

folyólag semmi türelmetlenséget nem tanusít más államok kormányformáival szemben.

A rokon törekvésű nemzetek blokk-rendszerét is bizonyos körülmények között békés összefogásnak lehet tekinteni, de amíg az összes nemzetek között nincs közös kiegyenlítődés, addig a külön csoportosulások újabb bonyodalmakat okozhatnak.

Bizalom és türelem kell, mely a nemzetek közé az általánosabb kiterjedésű összefüggést meghozhatja. Ebben a tekintetben vannak már kiindulási pontok. Ilyen a Kellog-paktum, melyben a nemzetek nagyrésze megtagadta a háborút. Ilyen a Népszövetség is, melynek békeintézményként és kiegyenlítőként való jelentőségét elvileg mindenki elismeri. Anglia tovább is minden buzgóságát kifejti, hogy gyakorlatilag is a Népszövetség hatályos világfórummá képződjék.

Ami kudarc a Népszövetséget a közelmúltban érte, annak az volt az oka, hogy a Népszövetség nem foglalja magában a nemzetek egyetemességét. Ezen a ponton kell keresni a Népszövetség hiányainak a helyreállítását.

Az angol kormány elképzelései a Népszövetség ujjaszervezése lehetőségéről

Eden a továbbiakban egyes alapeszméket vetett föl, hogy a Népszövetség egyetemessége milyen módokon lenne megvalósítható.

1. El kell oszlatni a Népszövetségen kívüli államok bizalmatlanságát. Evégett meg kell engedni, hogy maguk állapítsák meg a föltételeket, melyek mellett a Népszövetségben résztvenni hajlandók.

2. A szerződések felülvizsgálásáról szóló igényekben tárgyalni lehet, de csak annyiban, amennyiben az érdekelt államok belátnak, hogy békésen is ki lehet egyenlíteni ezeket az igényeket. A Népszövetség alkotmányának erre vonatkozó 19-ik szakasza nem értelmezhető úgy, hogy az kötelező; ellenkezőleg e szakasz alapján vita lehetséges, s ebből erkölcsi nyomás fejlődhet ki a módosítások szüksége belátására.

3. A viszályok elleni beavatkozást nem akkor kell kezdeni, amikor már a helyzetek elmérgesedtek, hanem kezdeti korszakban. És a Népszövetség számára lehetővé kell tenni, hogy az érdekelt államok szavazatai nélkül képezhesse ki a maga állástoglalását.

4. Anglia óhajtja, hogy bizonyos államok legyenek megfontolás tárgyává a Népszövetségbe való visszatérésük lehetőségét. Ennek előmozdítására az angol kormány szükségesnek tartja, hogy a népszövetségi alapokmánytól a Versaillesi békeszerződés elválasztassék, s egyál-

talán a népszövetségi alkotmány minden egyéb szerződéstől függetleníttessék.

5. A Népszövetség tagállamai már most kezdjenek újabb mozgalmat a világgazdasági kérdések mai bonyolultságának kitisztására. Küldjenek ki elismert nemzetközi szakértőket, kik a gazdasági szembenállások és ellentétek fészkeit kikutassák s a gyökeres megoldásra javaslatot tegyenek. Ezen a területen Anglia hajlandó arra, hogy a világ nyersanyagainak elosztása fölül a nyugateurópai államok közötti egyezménykötést előmozdítsa. (Ez célzás a gyarmati kérdésre a gyarmatok nyeresztermelése fölötti rendelkezési jog szabályozására.)

Végül Eden kijelentette, hogy Anglia hajlandó közreműködni az általános leszerelésre irányuló minden újabb tevékenységben. Azonban amíg a helyzet ide érlelődik, addig maga is fegyverkezik.

A madridi kormány belügyminisztere is beszélt.

Eden után Del Vayo, a madridi Caballero-kormány külügyminisztere szólalt föl s azt fejtegette, hogy kormánya ma is a népfontra, az ország törvényes többségére támaszkodik. Kifogásolta, hogy a burgosi kormányt is egyenlő lényezőként kezelik s be nem avatkozás címen Spanyolország hivatalos kormánya helyzetét nemzetközi tilalakkal gátolják. A vörös külügyminiszter beszéde egyébként általánosságok közt mozgott s elmaradt belőle a támadás Portugália ellen.

Nürnberg után

Írta: Dr Léber János.

A német birodalom politikai vezetői, — a legkisebb embertől a legnagyobbig, — ebben az esztendőben is összegyülekeztek Nürnbergben, hogy az egész világ szemeláttára és füle hallatára bizonyosságot tegyenek rendíthetetlen hűségükről a Vezér iránt; bizalmukról annak politikai, szociális és gazdasági programjával szemben. Nyolcadik összesereglése volt ez az idei kongresszus a nemzeti szocialista pártnak és negyedik azóta, hogy az uralmat átvette, hogy a német birodalom ügyeit kizárólagos hatalommal, egyedül intézte.

Hitler nagyon okosan és ügyesen gondolkozott akkor, amikor ezeket a pártnapokat rendszeresítette. *Semmi sem erősíti ugy a nép hitét és bizalmát, semmi sem növeli ugy a párttagok öntudatát, mint a velük való közvetlen érintkezés;* az a módszer, hogy választott vezeterei évenként egyszer elébük állnak és számot adnak sáfarkodásukról. Így látja és hiszi legjobban a nép, hogy részese a hatalomnak. Az elért eredmények lelkesítik és a kilátásba helyezett új tervek reménykedését élesztik.

Mint a többi hét, az idei seregszemle is fényes külsőségek közt zajlott le Nürnbergben az elmúlt hetekben. Százazres tömegek újszerű, meglepő szemkápráztató népségekből gyönyörködhessek. Közismert dolog, hogy ugy, mint a német nemzeti szocialista propaganda vezérkar, senki a világon nem tud ünnepséget rendezni. A színek és fények hatását a legraffináltabb módon használták ki. Több tömeges felvonulást a késő esti órákban tartottak meg. Az egekig feltörő sugarakból égszínkék sátorkárpitot vontak a politikai vezetők szemlélőn a nagyvezérkar köré és 24000 zászló lobogott az éjjeli titokzatos csendben dübörögve elvonuló csapatok felett. Tündéri látvány lehetett ez! Minden nép szereti a külsőségeket. A német nép legkivált. Jól számítanak a propaganda-vezérek. Egy-egy ilyen felejthetetlen hét káprázatos emléket soha és semmisen törülheti ki a fanatizált nép lelkéből!

A külvilágot azonban — és így minket is, — nem a kongresszus külsőségei, hanem annak *tartalmi eredményei* érdekelnék elsősorban.

Két héttel a nagy napok után, amikor már elcsitulnak a kongresszus határozatai és bejelentései által a világsajtóban felkavart hullámverések, módunkban áll *elfogulatlanul* és tárgyilagosan meghatározni és felmérni ezeknek az eredményeknek a súlyát és jelentőségét.

Mint minden esztendőben, úgy most is három részre oszlott a gyűlések eszmetartalma: 1. *beszámoltak* az elért eredményekről; 2. *meghatározták* a legközelebbi megvalósításra kerülő *gazdasági terveket* és 3. *küldték azokat a belső és külső politikai célokat*, amelyek felé a nemzeti szocialista Németország a következő esztendőben törekedni fog.

A beszámoló csupa nagyvonalu és örvendetes eredményekkel boldogította a német népet, — 1933 január 30-ától kezdve mostanáig — *5 millió munkanélkülinek juttatott foglalkoztatást a nemzeti szocialista tervezőalkodás*, úgyhogy Németországnak ma már csak 1 millió munkanélkülije van. A nagyobb foglalkoztatás következtében *a nemzeti jövedelem 41 milliárd márkáról 56 milliárdra emelkedett*. A nemzeti jövedelemnek ez a növekedése azonban *nem a tőke zsebébe vándorolt, hanem a dolgozó osztályok jólétét szolgálta*, mert az elmúlt 4 év alatt a vállalkozói és a bankprofit csök-

m, a parasztság és kisipar „Dolgoznak a gyárak, haccikkázzák be a birodalom aládokat telepítenek a tenés a szikes betegségekől visszahódított földekre...” — olvassuk a beszámolóban. Joggal kiálthatta tehát oda Hitler a bent és kint aggályoskodók vagy kételkedők fülébe, hogy: „miközben Németország előre haladt, a környező világ (Spanyolország, Franciaország, Csehszlovákia, Oroszország) tovább süllyedt lefelé a demokrácia, a liberálisizmus és a kommunizmus egybeszakadt ingoványába.”

Hogy azonban ezek az eredmények még nem teljesek, nem elégték ki és főleg nem vaktják el a vezetők tisztánlátását, mi sem bizonyítja jobban, mint a bejelentett új négyéves tervnek komolysága, szigorúsága és az aské-tizmusig terjedő népi önmegtagadásnak előre való követelése.

Minden szemrebbenés nélkül ki merete nyilatkoztatni Hitler, hogy Németország gazdasági fennmaradásának problémái rendkívül nehezek. A legnagyobb erőfeszítéssel és a rendelkezésre álló tér legelsőrangú felhasználásával sem lehetséges biztosítani a német birodalom ellátását, már csak azért sem, mert Németországban 136 lélek esik egy négyzetkilométerre.

A bejelentett új 4 éves terv programjának homlokterében tehát a német ipar fejlesztése, az iparnak nyersanyaggal való ellátása és a német nép élelmezése szerepel. A három tétel szoros összefügg, mert amint a Vezér mondta: „Az élelmiszer- és nyersanyag-import elkerülhetetlen és a szükséges javakért ipari exporttal kell fizetnünk.”

Az ipari nyersanyagot háromféle módon akarja megszerezni Németország: 1. technikai uton való előállításal; 2. behozatallal; 3. gyarmatok szerzése által. A külföldet, — különösen a gyarmatokkal bíró országokat, — igen közelről érintette a német birodalmi kormány az a bejelentése, hogy „Németország semmiesetre sem mondhat le gyarmati követeléseinek teljesítéséről. A német nép életjoga éppen olyan erős, mint bármely más népé.”

5 millió embernek fogyasztóképpé való tétele, szükségképpen maga után vonja a mutatózó és hétről-hétre fokozódó élelmiszerhiányt Németországban. Ennek a hiánynak kielégítése egyik legnagyobb gondja ma a nemzeti szocialista kormányának. Arról azonban hallani sem akar, hogy Németország ipari nyersanyagok helyett élelmiszereket importáljon, mert hiszen ez az ipari termelés csökkenését okozná és a munkanélküliség azonnali növekedésével járna. Nem marad tehát más hátra, minthogy a német népek összéb kell huznia magát, redukálni kell élelmezési igényeit s

résben meg kell elégednie vaj, tojás, zsír és hus tekintetében a technikailag előállított pótlékokkal. A népelelmezésnek ez a mostohasága, — amelyen a talán kegyetlenül, de helyesen gondolkozó kormány sem segíthet, — szintén arra utal, hogy Németország gyarmatok nélkül tartósan és egészségesen nem élhet meg.

A moszkvai ellenfél ügyesen használja ki a német nép élelmezése körül felmerült és a nemzeti szocialista kormány által ösztönözött és férfiasan nyíltádnosságra hozott nehézségeket. Rádió-propagandáján keresztül szinte naponként harsogja bele a német nép fülébe, hogy az ipari termelés fokozása (fegyverkezés, hadianyaggyártás) és az ezzel járó ipari nyersanyagok behozatala helyett követelje az élelmiszerek kielégítő importját. Mikor ez az állászat propaganda a sajtóban is napvilágot látott, — Hitler valóságos kirohant e gondolat ellen és több beszédben is azt bizonyította, hogy a munkanélküliség leküzdése és a tömeg jobb életszínvonalának állandó biztosítása egyedül és kizárólag az ipari termelés növekedésétől függ. „Bennünket nem érdekel — mondotta Hitler, — hogy a felsőbb rétegek az év folyamán valamivel több vagy kevesebb finom vasat vásárolhatnak, a mi gondunk csak az, hogy a tömegek megélhetését állandóan biztosítsuk.”

Az ipari termelés és az ipari export zavartalan fokozódását azzal is biztosítani kívánja Hitler, hogy a béremeléseket is lehetetlennek tartja, ha a bértöbblet nem többtermelésből származik. Ami azt jelenti, hogy órabéremelés nincs, csak több és jobb munka, mi által a kereset is több lehet.

Ilyen határozott hangon kellemetlen igazságokat, fájó kívánságokat csak olyan valaki mondhat, aki bátor és meg nem alkuvó, aki nem hízeleg és nem pályázik hamis népszerűsége, aki azonban tudatában van annak, hogy a tömeg hisz neki, bízik benne: érte és rendszereért — melynek diadala önfegyelmézést és

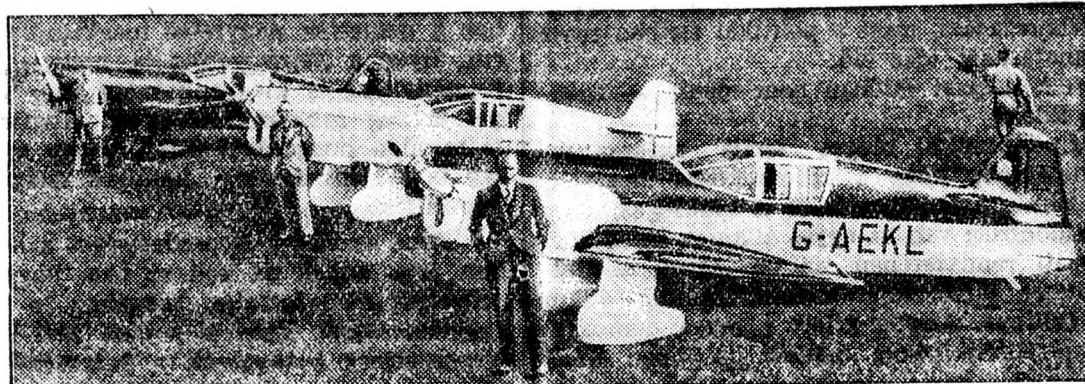
önmegtagadást követel — minden áldozatra kész.

„A német nemzeti szocializmus a nürnbergi pártnapokon a legnehezebb és legfájdalmasabb dolgok körül sem alkalmazott népszerű kitételeket, hanem arra törekedett, hogy a kiábrándulásoktól megóvja a német népet.” A mai hazug, hízog, ámitó világban mindenkinek jól esik, a becsületes őszinteségnek ezeket a férfias szavait hallani.

A politikai tartalmú rész a bolsevizmus elleni harc nyílt és határozott bevallása jellemezte. A fajkérdésről alig esett szó. A zsidóságról sem beszéltek, mint fajról, hanem mint szellemről. „Oroszországban a nemzeti szocializmus zsidóveszedelmet lát és a leszámolást a zsidókérdés egyidejű nemzetközi megoldásának reményében sürgeti.”

Az a hang, amelyen ez a sürgetés elhangzott és az a határozottság, amellyel Hitler és Göbbels is az Oroszországban inkorporálódott bolsevizmussal szemben fellépett, szinte hadüzenetként hatott és senkiben sem hagyott kétséget az iránt, hogy Németország nem csak a határait kész megvédeni egy esetleges támadás ellen, hanem élére tudna és szeretne is állni egy olyan nemzetközi mozgalomnak, mely a bolsevizmus végleges kiirtását tűzné ki célul maga elé. „Németországot a nemzeti szocialista párt és a nemzeti szocialista hadsereg megvédi a Neumannok és Kun Bélák, a moszkvai zsidók és kommunista hóhérok kegyetlenségétől” — mondotta Hitler többek között.

Európa népei vegyes érzelmekkel fogadták a nürnbergi napok híreit, kívánságait és határozatait. Abban azonban minden európai keresztény kultúrszellemben gondolkozó és eszerint érző nép megegyezett, hogy a német nép valóban a feltámadás útját járja, valóban jót akar és hogy valóban, ha nem is egyedüli, de legnagyobb erőssége ma a jobboldali gondolatnak.

Az „Anglia—Johannesburg” repülőverseny előkészületei.

A LIDÉRC

írta: DIETL FEDOR

Nem tenger volt, csak mocsár, amely végtelen messzeségben nyílt meg körülöttünk a bús lengyelországi rónán. Napsugarban fürdő viruló mező, amelyben ott lappangott a feneketlen mélység. Partján mint szünni nem akaró zenebona kuruttyolt versenyt egymással a bekasereg.

Békák és csigák között, a természet nagy állatseregletének furcsa világában morzsolgattuk akkor a napokat. Dolgunk nem sok akadt. Órákig heverésztünk a mocsár mentén, amely déltájt úgy festett, mint a leggyönyörűbb rét. Végtelen gyeptágy, amely a láthatárba tágul, csak éppen, hogy a fűszálak alatt veszedelmesen csillant meg a víz. De fölöttünk maga a mennybolt ölelte körül a vidéket.

A háborúnak talán ez volt a legcsöndesebb fejezete, amelyet ott éltünk át Fehér-Oroszország határán. Csupa remény, csupa bizakodás voltunk valamennyien.

Fiatalok voltunk!

Amikor azután megindult a visszavonulás, eleinte úgy mulattunk rajta, mint a pajkos gyerekek. Sehoggy sem fért a fejünkbe, hogy földi hatalom megzavarhat bennünket az orosz határ szélére varázsolt Árkádiában. Mintha mi sem történt volna, tovább heverésztünk estén-

ként a vízparton. Csöndben figyeltük, mikor gyulnak ki a kis őrtüzek, amelyek ott lobognak az ingovány fölött. Megannyi apró fátyka, amint fellángolt, kialszik és halvány tüzcsovát gyújt a néma mezőn.

Főhadnagym, az osztrák báró, akiről úgy tartották, jobban beszél oroszul, mint maga a cár, telepedett mellém.

— Ha nem tudnád, odanézz — mutatott hidedgelelősen a felvillanó lángpontokra. — Ott a lidérc...

— Ertem — feleltem udvariasan. — Ugy-e, ez az, ami után indulnunk nem szabad?

Bajtársam eltűnődött.

— Nem rajtunk mulik, — mondotta csöndesen.

Egy hét sem telt el, békés szemlélődésünket kettészakította a legvadabb riadalom. Nem hiába dörögtek az agyuk! Rettenetes bőjtje kerekedett a nagy nyugalomnak.

A brigadéros úgy bömbölt, mint a felbőszült királytigris. Csak úgy sistergett a tábori telefon. Vész hírek gázolták egymást keresztül-kasul. Mellettünk, mögöttünk mindenütt utat tör magának az orosz s mi az egész dandárral együtt ott állottunk szemben — Szibériával.

Mint a villámcsapás, úgy osztogatta most parancsait a tábornok. Mielőtt észbekaptunk volna, kedves főhadnagymmal és a szakasztrombitással együtt máris nekiindultunk a mocsárnak, hogy összeköttetést teremtsünk a szomszédos német sereggel.

Óvatosan léptettünk ledöntött fatörzsek hosszú sorfalán át. A cölöphidak szinte elmerültek az ingoványban. Teremtett lélek sehol. Csupán az égbolt hajolt le hozzánk és úgy megöntözött a bánatos esővel, hogy még a csontunk is majd elázott bele. Mentünk, lovagoltunk. Egyetlen szót sem váltottunk. Ránk esteledett. Mégis mentünk tovább.

Amikor a messzi láthatáron újra kigyultak a rejtelmes fénypontok, keserű mosollyal fordult felém a főhadnagy:

— Látod a lidércet? Most megyünk utána...

Egyszerre megszólalt a trombitás.

— Nem lidérc az, instállom, — de lámpás.

Igaza volt. A mocsár szélén, földbe ragadt viskóban égett a méces. A főhadnagy gondolkodás nélkül nyitott a kunyhóba.

— Most akadunk rá az „eleven lidércre” — gondoltam, de a szó torkomon akadt. A félhomályban megriadt aggastyán kuporgott, mint a mesevilág valamelyik idevarázsolt törpeje. Babonás félelemmel húzódtott előlünk a kunyhó mélyére. Nem válaszolt, bárhogyan is nógatta ékes orosz nyelven a főhadnagy. Azután hirtelen fölkerekedett. Kibotorkált a viskó elé, reszkető kézzel mutatott a messzeség felé. Megszólalt:

— Oroszok!... Mindenütt oroszok...

Ezt aztán megértettük a trombitással mi is.

— Mindegy! Induljunk! — vezényelte most

Változás az állam és az egyház viszonyában Szovjetországra? Moszkvai jelentések szerint a szovjet az eddigi véres és brutális valláspolitikájában jelentékeny változás állott be, ami az eddig követett módszereknél taktikai szempontból eredményesebbnek, tehát veszélyesebbnek is ígérkezik. A jelentések szerint a szovjetkormány az ortodox egyháznak a következő engedményeket tette: 1. A templomokban szabad újból harangozni. 2. Szabad a templomokban önkéntes adományokat gyűjteni. 3. Szabad felállítani egy szemináriumot is, csak a papjelöltek esküdjének hűséget a szovjetnek. 4. Egy bizottságot kell felállítani, amely előkészítse a „Minden országok egyházának” tanácsát. Ez a bizottság a belügyi népbiztoság egyik meghatalmazottjának jelenlétében köteles ülésezni. Állítólag ennek a bizottságnak lesz a joga az elhalt Tychon pátriárka megüresedett székét betölteni. 5. Bizonyos kedvezményekben nemcsak az ortodox egyház részesülhet, hanem mások is. Ezzel szemben az elítelt papok számára kilátásba helyezett amnesztia még mindig várat magára.

VIZÉRKÉPVISELET - EXCELSIOR - CALEA - MOSLOR 76 BUCUREȘTI

SCHERK

Mindenkin segít és ön semmit sem tud róla?

Lotion Faciale Scherk

Tehát épp itt az ideje, hogy megismerje a Scherk arcvizet! Akkor az Ön arcbőre is rövidesen megjavul, teljesen tiszta lesz és olyan puha, mint a selyem! **Problója ki azonnali! Üvegek à Lei 62'103'164'300'475'**

Alább szállítják a francia frank értékét

Szeptember 28-ikára rendkívüli ülésre hívják össze a párizsi parlamentet. — A párizsi, londoni és newyorki tőzsdéket három napra bezárják, hogy ne tudjanak az értékcsökkenés hírével üzérkedni

Párizsból jelentik: Szombatra virradó éjjel az amerikai, az angol és a francia kormány együttes nyilatkozatot bocsátott ki. A nyilatkozat értelmében a három kormány pénzügyi meg egyezést kötött, amely szerint a francia kormány leszállítja a francia frank értékét.

Az angol, amerikai és francia kormány három hónap óta folytatja a tanácskozásokat a legnagyobb titokban. A létrejött meg egyezés fő célja a világcpiaci árak egyensúlyának biztosítása.

Pénteken este a francia kormány államtanácsot tartott, amelyről egyelőre csak annyi hír szivárgott ki, hogy a pénzügyi válság megoldásával foglalkozik. A kérdés akörül forgott, hogy újabb leértékelés legyen-e, vagy csak kamatlábemelés és aranykivitel tilalom. Egyesek azt is tudták, hogy

Párizs nemcsak Londonnal és Newyorkkal de Hágával és Berlinnel tárgyalást folytatott az értékcsökkenésről s a valuták nemzetközi kiegyenlítéséről.

Az államtanács tudomásul vette, hogy Anglia és Amerika részéről a frank aláértékelése barátságos fogadtatásban részesül s erre való tekintettel meg is állapodott az értékcsökkenés keresztülvételében. Megszövegezte az erre vonatkozó törvényjavaslatokat is, melyek megszavazására a parlament azonnali összehívását is elhatározta. Együttal azokról az óvintézkedésekről is határozott, amelyek arra szolgálnak, hogy az értékcsökkenés törvényhozási kimondásáig a spekuláció zavarokat ne okozhasson.

Éppen a spekuláció kivédése az értékcsökkenésről szóló törvény egy tízmilliárd franknyi összegű stabilizációs alapot is fog létesíteni. Ezzel tarták egyensúlyban a frank és a külföldi fizető eszközök között az értékállandóságot.

A Francia Bank a törvényjavaslat elfogadása

sát reméli és megteszi a szükséges intézkedéseket a spekuláció megakadályozására. Evégetől legelőször is a tőzsdét zárják le keddig.

A parlament két házát szeptember 28-ikára hívták egybe. A kormány tizenhat törvényjavaslatot terjeszt ebben a kérdésben a parlament elé. Ezekben több intézkedést terveznek arról is, hogy az ipari és egyéb vállalatok az értékcsökkenés miatti károsodás helyrehozatalára milyen kedvezményben részesüljenek.

A Francia Bank főtanácsa éjjel háromnegyed egy órakor egybegyűlt, hogy a rávonatkozó törvényjavaslattal foglalkozzék.

A francia kormány javaslata a frank harmincszázalékos leértékelését jelenti

Beavatottak értesülése szerint Anglia és az Egyesült Államok kormánya éppen arról biztosította Franciaországot, hogy a frank értékcsökkenését nem engedi kihasználni. Ennek megfelelően a külföldi fizető eszközök piaca Londonban és Newyorkban is szombattól hétfőig zárva fognak tartani a spekuláció megakadályozása céljából.

A holland forint marad az eddigi arányértékben.

Hágából jelentik: A holland kormány elhatározta, hogy a holland forintnak nem változtatja meg mostani értékalapját. Hivatalos nyilatkozatot adott ki, amelyben utal a pénzügyi nemzetközi viszonyaiiban újabban mutatkozó mozgalmakra. Ezzel szemben a holland kormány kijelenti, hogy változatlanul fenntartja a pénzügyi értékre vonatkozó eddigi politikáját.

a főhadnagy és újra nekivágtunk az éjszakának.

Az órák ólomlábán jártak. Reményvesztetten nyargaltunk versenyt a veszedelemmel. Azt hiszem, soha világosabban nem éreztük mind a hárman, hogy a háboru nem tréfadolog, mint ott a roppant magányban, eltévedve az orosz sereg mögé.

Azután váratlanul kemény hang rivált ránk a sötétből.

A főhadnagy megtorpant. Pillanatra olyan erővel kapott a szárába, hogy a paripája szinte felágaskodott. Azután tisztelgett a sötétség felé, amelyből szóltanul lépett most elének a német előőr.

A parancsnokságon úgy fogadtak minket, mint akik megjárták az Operenciát. Ettetek itattak, közben kiméletesen közölték velünk, hogy csakugyan az orosz sereg mögött vergődünk el a német táborig. Azzal vittek az ezredes elé.

Főhadnagyunk szerényen jelentkezett a német dandárparancsnok előtt. Szinte bocsánatot kért a teljesítményért.

— Parancsunk volt — magyarázta udvariasan — és aztán, vezetett a — lidérc...

Szives elismeréssel méregetett bennünket az ezredes. Mosolyogva adott kezét és mint valaki, aki semmiről nem tud, de mindent megért, odalépett a főhadnagy lovához. Megfogta a nyakát.

— Brávó, Lidérc!

Bilbao városát több helyen lángba borult

A nemzeti csapatok a szárazföldről és levegőből szakadatlan bombázzák. — A vörösek a tuzok kivégzésével fejelenek. — Azana Argentínában keres menedéket. — Ellentmondó hírek Toledóról

Hendayeből jelentik: A nemzeti csapatok az utolsó felszólítások eredménytelensége után megkzdtek Bilbao bombázását. A tüzéség a földön és a levegőben egyszerre kezdett munkába. Nyolc hatalmas bomba-

vető repülőgépről többszáz bombát dobtak a városra. A pusztítás leirhatatlanul borzalmas. A város legnagyobb része romokban hever. A kormánypalota, a tartományipalota az állomás és több középület lángokban áll. A védők a bombázásra a tuzok kivégzésével feleltek.

Buenos Airesből jelentik: A Havas iroda madridi értesülése szerint Azana a spanyol kormány öt másik vezető emberével Argentínia madridi nagykövétől kért menedéket. Ezt a hírt Argentínia külügyminisztere hivatalosan is megerősíti.

Madridból jelentik: A madridi rádió közlése szerint Jaque ezredes és Mola tábornok csapatait a vörös hadsereg Magueda körül megállásra kényszerítette. A kormánycsapatok repülőinek megállapítása szerint a nemzeti csapatok visszavonulnak Talavera felé. Frankó tábornoknak egy osztaga eljutott Toledóig és annak egyik külvárosát rohammal elfoglalta.

A lisszaboni rádió jelentése szerint Jaque ezredes csapatai szombaton hajnalban bevonultak Toledo egyik külvárosába. A nemzeti csapatoknak sikerült elválniuk a kormánycsapatoktól Toledo és Madrid közötti összeköttetését.

Just Béla:

A modern francia katolikus irodalom története

A modern francia katolikus irodalom egyike a legtöbb embert érintő kérdéseknek. Uttóró jelentőségű ismertetése Justh Béla könyve: olyan közel hozza a kor egyik legnagyobb szellemi jelenségét, hogy a magyar olvasó tökéletes beleléssel olvassa lapjait. Íróknak, olvasóknak egyaránt fontos és szükséges munka.

Ara 75 lei és 15 lei portó

Kapható: könyvosztályunknál.

Liska Márton cipész, volt hadifogoly, a mandzsu császár udvari szállítója

Budapest, szept. hó. Harbinban láttam utoljára Liska Mártont, súlyos betegen fekvő. Abg smertem rá, amikor megjelent előttem, jókedvűen, egészségesen és hozta a harmini magyarok sok megpróbáltatásán keresztülment; volt oroszországi hadifogolyaink üdvözlését. Csang, a pekingi Rockefeller-kórház világhírű sebészébe hozta vissza a túlvilágról. És most a föld másik feléről jött haza Budapestre, amelyet már huszonkét év óta nem látott. 1914. bevonulása a frontra, orosz hadifogság, Krasznajarszk, félelvig tartó izgalmas menekülés a cseh légió és a vörösek elől. Aztán Mancsuli, a kis mandzsuri határvároska. Új élet, küzdelmek, szenvedések, letelepedés Harbinban. Honvágy. Olyan sokszor hallott, elmondani egyszerű történet, végigéltni valóságos regény.

— A honvágy, az leírhatatlan. Mikor megtudták honfitársaim, hogy hazautazom, jöttek hozzám, simogattak. Nincsen másuk, a simogatásukat akarták hazaküldeni. Volt, aki csak állt, nézett, mintha először látta. Le nem vette a szemét rólam, mint valami profétáról. A Naszódai meg leült a székre és sirt vagy félórát.

Igy beszél Liska Márton és a szeme könnybe-fárad. Nem tudom, az örömtől-e, vagy a szomorúságtól, hogy a többieknek csak a simogatását hozhatta magával. Egyenként beszámol rólok, olyan pontosan, hogy meglevenednek előttem a réglátott arcok. Megfogytak bizony az utolsó három év alatt. Voltak, akik Kinába költöztek. A szegény Kis bácsi pedig az élek sorából költözött el, ott van a sírja a szibériai határon. Sok jó csizmat készítet a mongoloknak, hercegi megrendelői voltak, sőt az urgai hutuktu is az élő Buddha. Sokat kereshetett Mongóliában, mégis úgy került ki onnét, mint az ujjam. Az én közbenjárásomra látták el szerszámokkal a harmini magyarok. Most is hallom utolsó szavait:

— Csak egy kis pénzt akarok gyűjteni. Aztán megindulok haza gyalog, mert én itt nem bírom ki. Belehalok, ha nem mehetek haza. Nem is birta sokáig. Hány hazátlanul boldog magyar hadifogolyt lehetett ez a sorsa...

A magyar hadifogolyok óriási kínai hímzést küldtek ajándékba

Nem jött üres kézzel Liska Márton. Ajándékot hozott a harmini magyaroktól. Ajtó nagyszagu gyönyörű kínai hímzés került elő poggyászából. Vitte egyenesen a magyarok világtársaságának iróájába. A selyem főalakja, nagy szakállas, öreg kínai, a bölcsességet jelképezi, varázsbotja végén az aranyáskány a hatalmat, előtte az őzike pedig az ártatlanságot. A jó öreg ruháján a boldogság és hosszú élet köralakban elrendezett ősi szimbolikus írásjelei láthatók, ezüst szakállá erősen kidomborodik a selyemből, feje fölött arany madárkák vannak, rajzó be-tűs kínai írás és lába alatt a harmini hímzés: „Emlék a harmini magyaroktól”.

Liska Márton előadása szerint jelenleg csak huszonhat család él Mandzsuriában és újabbak nem jönnek hozzá, mert az oroszok nem engednek át senkit. Hogy milyen az élet odakönn? Állandó küzdelem a megélhetésért. Pedig az élet ott nagyon olcsó, különösen a kisebb városkákban. Mancsuliban háromszobás, kertes házárt 300 lei körüli összeget fizet a bérlő havonta, egy font vaj 15 lei, egy kiló rizs 6 lei. De ilyen arányban állanak a jövedelmek is.

Japán kulturát ieremt Mandzsuriában

Az orosz kérdés természetesen állandó feszültséget jelent Mandzsuria számára. A japánok haderőiket évről-évre erősítik. A tavasszal már az volt a benyomás, hogy kitör a háború. Aztán jött az északkínai autonóm állam alapításának kísérlete, amelynek — állítólag — Anglia közbelépése vetett véget. Mióta az északkínai vasutat az oroszok eladták a japánoknak, a vörös oroszok elhagyták Mandzsuria területét. Különösen Harbin orosz lakossága csappant meg erősen. Még nemrég hatvan ezer orosz élt ebben a városban, most csak tízezer. Ezek fehér oroszok, akik a régi állapotok visszaállításáról ál-

modoznak, vagy legalábbis arról, hogy Kelet-szibériában fehér orosz államot alapítsanak a japánok segítségével. Ennek a „Bajkál-államnak” az eszméjét Szemenov tábornok hirdeti. Csapatai cári zászlók alatt menetelnek, zenekaruk régi, hazafias dalokat játszik. Persze kétséges, van-e realitás az ő terveiben és nem operett-e csupán, amelynek játszását türik a japánok, hogy a házájukat veszített fehér oroszok reményeikben élhessék ki magukat.

A mandzsu császárné gyémántos cipői

A japánok pár év alatt valóságos csodát műveltek Mandzsuriában. Szinte napról-napra nagyobb a rend és a biztonság, meg a tisztaság is, ami sem az oroszoknak, nem a kínaiaknak nem erénye. Harbin orosz képe máris megváltozott. Egész új városrész épült, öt-hat emeletes házak nőnek ki a földből egy-két hónap alatt, parkok létesülnek és ahol azelőtt fényes nappal történetek fosztogatások, emberrablások, a szegény negyedekben, sikátorok között is teljes az életbiztonság. A szibériai expressz elleni merényletet, amelyeknek híre bejut a világsajtóba, koholmányok. A vasutakat a kitűnő délmandzsuriai vasutasárság kezeli, akadály nélkül utazik a közönség. Csak a Szibéria felé eső Hajlár közelében függönyözik le a vonatot kísérő japán katonák

* **Gyengélkedés idején**, különösen ha a rosszullétet szorulás vagy keresztfájás fokozza, az enyhe és igen kellemes természetes „**Ferenc József**” keserűvíz mindig puha, könnyű székürülést és kielégítő emésztést szerez. Az orvosok ajánlják.

az ablakokat — bizonyára katonai okok miatt. Liska Márton cipői márkát jelentenek egész Távolkeleten. Megrendelői vannak Sanghájban éppen úgy mint Pekingben, Tokióban, Hongkongban. Ennek a széleskörű népszerűségnek magyarázata az, hogy a harmini külföldi konzulátusok tisztviselői mind nála dolgoztak és ragaszkodnak a Liska-cipőkhöz akkor is, amikor máshová helyezik őket. Legbűszkébb azonban Liska mester arra, hogy cipői megnyerték a volt kínai császár, jelenleg Mandzsukuo császárné legfelsőbb tetszését is. Evente néhány száz pár cipőt vásárolt nála az udvar, természetesen borsos áron.

— Nagyon kedves emberek a császárné, — mondja Liska Márton. — Különösen a császárné igen finom dáma. Két nyelven beszél angolul, izá-ése olyan, mintha Párizsban élné. Maga választja ki a munkákat és nagyon örül, amikor a munka tökéletesen utasításai szerint készül el. Azi hiszem, neki van a legszebb lába az egész világon. Harmincötös cipőt hord, nagyon szereti az aranylakk anyagot. Volt cipő, amelyet gyémántokkal rakatott ki. A császár már „nagyobb lábón” él, neki negyvenhárom cipő kell. Ő a szolid formákat szereti, angolos izlése van. Egyszer megen-gedte, hogy diszebb cipőt készítsen. Lakkcipő volt, szürke gabardin-betéttel, francia csontgombokkal. Még az a magaeanguru japán tiszt, a császár szárnysegéde is azt mondta: „Very fine”, azaz nagyon finom munka. Mondom, csodájára járt az egész udvar.

Hát ilyen ember Liska Márton, a mandzsukuo császár öfelségének udvari szállítója.

Kovrig János.

Időszerű fontos könyv!

Most van a legjobb alkalom testünk természetes meglátalítására

Dr. BUCSÁNYI GYULA, egészségügyi tanácsos, főorvos, a természetes élet- és gyógy mód előharcosának tollából:

Természetes gyógy mód és természetes táplálkozás

Ára 145 lei.

Kapható kiadóhivatalunkban, Oradea, Str. Reg. Carol 5. Vidékieknek portóval 155 leiert szállítjuk. Utánvétellel 25 leijel drágább.

A becsületelesség jutalma

Becsületelességgel méz a legtöbbre — és ez a közmondás most valósággá is vált Dick Norvick csikágói mérnök esetében, akinek nem kellett megbánnia, hogy tartotta magát ehhez a közmondáshoz.

Néhány évvel ezelőtt Dick Norvick állástalan csikágói mérnök, miközben az utcákat rötta és bánatában földre horgasztotta fejét, egy pénztárcát talált az utcán. Átkutatva azt és látta, hogy bankjegyekkel van megtömve. Norvick mérnök tisztában volt vele, hogy a nagyszegű pénzt azonnal vissza kell adnia tulajdonosának. És mivel a pénztárcában névjegyeket is talált, amelyeket elárultak neki, ki vesztette el a pénzt, elhatározta, hogy saját maga fogja átadni az elvesztett pénztárcát.

A pénztárca tulajdonosa, aki különben rendkívül gazdag ember volt, nagyon meglepődött, amikor visszakapta azt a pénzt, amelyről már le is mondott és részletesen kezdett érdeklődni a megtaláló vagyoni viszonyai iránt. Mikor pedig megtudta, hogy a szimpatikus mérnök már hosszú idő óta állás nélküli és munkát keres, felajánlotta neki, hogy lépjen be alkalmazottnak a vállalatába. Az állástalan mérnök természetesen nagy örömmel fogadta ezt az ajánlatot, mert jobban semmivel sem lehetett volna megjutalmazni őt, mint egy állással.

Nemrégiben azután meghalt a vállalat tulajdonosa és mikor végrendeletét felbontották, óriási volt mindenkinek a meglepetése, mert az elhunyt egész vagyonát a becsületes mérnökre hagyta és azt is megírta végrendeletében, hogy egész életében egyetlen becsületes embert talál és így egyedül őt tartja méltónak arra, hogy vagyona örököse legyen.

Római Kat. Egyházmegyei Tanács. Cluj, 2177—1936. szám.

PÁLYAZATI HIRDETÉS.

Jernuti földműves iszolanál egy gazdasági szaktanári állásra pályázatot hirdetünk. Pályázhatnak oly okleveles gazdaságok, kik oklevelüket Romániában szerették meg, vagy külföldi utlevelüket nosztrifikáltatták.

Pályázati kéreéshez melléklendők: Keresztlevél, oklevél, állampolgársági igazolvány, vagy e kettőnek hiteles másolata, eddigi működési bizonyítvány.

Javadalmazás: Havi 3000 lei készpénz, napi 1 és fél liter tej, vagy ennek piaci ára, havi 50 kgr. búza, havi 100 kgr. tengeri, természetbeni lakás, világitással, 20 méter tűzifa.

Pályázati kérések alójírozthoz küldendők be f. é. október 5-ig. (Cluj, Str. Juliu Maniu Nr. 5)

Róm. Kat. Egyházmegyei Tanács.

Ma már mindenki elismeri, hogy ruhafestést, vegytisztítást

Telefonszám: 13.

Szörmfestést is vállalunk.

a legtökéletesebben készíti

Oradea, Tache Ionescu 13.

MOKOS

Fiók: Str. A. Iancu 2.

A magyarországi belügyminiszter a sajtó útján intő nyilatkozatot adott ki a vörös izgatások ellen

A Népszava figyelmeztetést kapott, hogy a spanyol vörösök melletti állásfoglalása kihívja a nemzeti közvéleményt

Budapestről jelentik: Kozma Miklós belügyminiszter fogadta a sajtó képviselőit s egyes politikai kérdésekkel kapcsolatban következően nyilatkozott:

— Nem titkoltam és közöltem azokkal, akiket illet, hogy a „Népszava” heteken át olyan politikai és zurnalisztikai magatartást tanúsít, amely nézetem szerint igen kihívó. A lap igen szerencsétlen módon a spanyol eseményekkel úgy foglalkozik, hogy

a nemzeti közvélemény érzékenységét súlyosan sértve, annak felháborodását váltotta ki. A lapnak ez a kihívó irányzatossága nem szolgálja a nemzet érdekeit.

— A magyarországi szociáldemokrata párt eddig mindig tisztában volt azzal a határral, amely őt a bolsevizmustól és a III. internacionálétól elválasztotta. A „Népszava” magatartása következtében azonban az a vélemény alakult ki, hogy elmosódott ez a határ, amely eddig a magyarországi szociáldemokrata párt létjogosultságát jelentette, vagy legalább is elmosódóban van. A „Népszava” álláspontja vagy tudatos, vagy csak látszatokat keltett, de a politikában a látszatok is éppen olyan veszedelmesek, mint maguk a tények.

— A szociáldemokrata párt vezetői arról biztosítanak, hogy a már említett határ elmosódásáról szó sem lehet. Ha ez így van, ezt be is kell bizonyítani,

mert ellenkező esetben az a látszat, hogy nem ők vezetnek, hanem őket vezetik.

— A „Népszava” említett cikkeivel egyidejűleg megnövekedett a sztrájkok száma, — amit kizárólag gazdasági okokkal és a drágaság fejlődésével nem lehet indokolni. Tudomásom van arról, hogy bizonyos vidékeken csak akkor kezdődtek el a sztrájkok, mikor ott agitátorok jelentek meg és megkezdték munkájukat. Köztudomású, hogy egyes szakmákban és üzemekben

a szükséges munkabérek rendezése, illetőleg azok minimumának megállapítása, — amit a legtöbb szakmában és üzemben keresztül is vittek — nem a szociáldemokrata párt tevékenysége folytán történt, hanem a kormány rendszeres közbelépésére és állandó sürgetésére.

— Tehát a munkásság félrevezetése az, ha ezeket az eredményeket s a munkabérek folyton javuló rendezését úgy akarják feltüntetni, mint a szociáldemokrata párt vívmányait.

Bolsevizmus nincs és nem is lesz, — mondotta a miniszter.

— Az ország rendjének és nyugalmanak veszélyeztetésétől nem tartok, — mondotta Kozma miniszter, — mert hiszen kellő időben kellő eszközök állnak rendelkezésre, hogy minden kilengésnek elejét vehessük. Hogy csak néhány ilyen megelőző intézkedést említsék, ilyen a „Népszava” betiltása. Azután nem a félrevezetett kisembereknek, hanem azoknak a letartóztatás, akik a félrevezetést tudatosan üzik. Személyekre való tekintet nélkül huszonnégy órán belül, — de egy órán belül is megtörténhet minden szükséges intézkedés.

— Nyilatkozatomat főképpen két okból teszem. Egyik az, hogy elejét akarom venni a hamis elképzeléseknek, nehogy addig feszítsék a hűrt, amíg a rendfenntartás érdekében komolyan közbe kell lépni. Másodsor, meg akarom nyugtatni a nemzet közvéleményét.

— Egyébként indítványt is tettem a kormánynak olyan intézkedésre vonatkozólag, amelyek törvényhozási vagy rendeleti úton az ország rendjének biztosítása érdekében szükségesek.

Arra a kérdésre, hogy vannak-e jelensé-

gek, amelyek bolsevizmusra mutatnak, a miniszter ezt felelte:

— A leghatározottabban kijelentem, hogy nálunk bolsevizmus nincs. Csak agitációval próbálkoznak tüzzel játszó agitátorok, akiket szükség esetén könnyű ártalmatlanná tenni. Az elmúlt történelmi események eléggé kinyitották a nemzet szemét, hogy minden vörös próbálkozásra hatalmas ökölcsapással feleljen.

A szociáldemokrata párt válaszol.

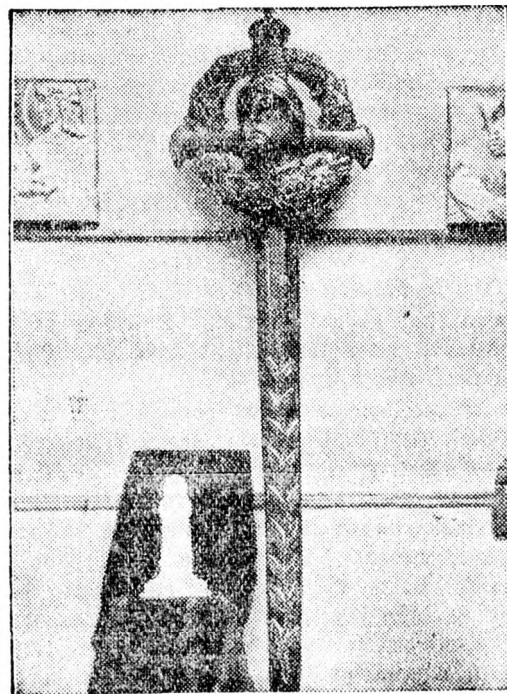
Budapestről jelentik: A szociáldemokrata párt vezetői és parlamenti csoportja pénteken este ülést tartottak, amelyen Kozma Miklós belügyminiszter nyilatkozatára a következő választ adták: — A párt politikai állásfoglalását nem befolyásolták az utóbbi idők külpolitikai eseményei. Mind a párt, mind politikai állásfoglalása változatlan. A szociáldemokrata párt és a szociáldemokrata munkásság beletartozik a nemzet egységébe és nem engedi magát onnan kirekeszteni. Nem a nemzeti közvéleménnyel, hanem csak a jobboldali alakulatokkal áll szemben.

A szociáldemokrata párt legélesebb

A satumarei római katolikus székesegyházról szombatra virradó éjjel ismeretlen tettesek ledöntötték és széttörték Szent István és Szent László szobrait

A főügyész a botrányos rombolást spanyol rendszerű kommunista célzatúnak tartja s a legerélyesebb nyomozásra utasította a rendőrséget

Satumare. Saját tud. Szombatra virradó éjjel két óra tájban mintegy husz tagu ismeretlen férfiakkól álló társaság érkezett Satumare főterére. A csoport tagjai a római kat. Székesegyházat körülvtették, az ivlmpákat eloltották, a betorkoló utcákat eláll-

I. Albert belga királynak emlékoszlopot emelnek Nancyban.

Október 4-én leplezik le az egyszerű emlékoszlopot, amelynek egyetlen díszje a királynak a képünkön látható kereszt alakú kárdában elhelyezett domborművé képmása.

Eredeti közlemény.

Tek. Császár E. gyógyszerész urnak

Bucuresti.

Mindenekelőtt köszönetet mondok a küldött Gastro D. gyógyszerért, amely betegségemből gyógyított. A gyomromban és az epémben voltak már évek óta fájdalmaim, étvágyam nem volt, s ha ettem is valami keveset, az sem esett jól, úgy hogy lesoványodtam. De amikor a Gastro D-t szedni kezdtem, fájdalmaim megszűntek, jó étvágygal eszem és már hiztam is pár kilót. Ismerőseim és rokonaim megcsodálták a gyógyszer gyors hatását. A Gastro D-t, mint kiváló gyógyszert mindenkinek legmelegebben ajánlhatom, ez gyors és biztos gyógyulást eredményez. Kérem, szíveskedjék egyelőre 8 üveg Gastro D-t küldeni postafordultával és utánvét-tel. A gyógyszert sokan várják — az ismerőseim és rokonaim — mert mindenkinek, ahol csak tehetem, ajánlom a szenvedőknek a Gastro D-t. Rovine 1936. augusztus 18. Raffa Ede mészáros.

Fenti levélhez fölösleges minden kommentár.

Gastro D. kaphat az ország minden gyógyszer-tárában és drogériájában, vagy postán megrendelhető 130 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárában, Bucuresti, Calea Victoriei 124.

ellentétben áll a bolsevizmussal és a III. internacionállal.

A sztrájkok nem állanak politikai alapon, hanem kizárólag a munkabérek körüli visszaélésekből származnak. A párt felelőssége teljes tudatában kijelenti, hogy nem veszélyezteti az ország nyugalmit és célkitűzéseit alkotmányos alapon kívánja megvalósítani.

ták s a bérkocsisokat standjukról erőszakosan elzavarták. Előzetesen a szolgálati rendőrszemnek azt mondták, hogy a park bokrai között eszméletlen emberek bukkantak. Mikor aztán a rendőr a parkba érkezett, többen revolvert fogtak rá, megfenyegetve, hogy azonnal keresztüllövik, ha jelt adni, szökni, vagy kiáltozni merész.

Ezután számszámokat szedtek elő és a Székesegyház homlokzatánál álló Szent László és Szent István szobrokat ledöntötték. Az emlékművek fej- és mellrészait magukkal vitték, a többi részeket pedig izzépporrá zuzták.

A rendőrség a nyomozást azonnal megkezdte. Eddig azonban semmi eredmény nincs. A lerombolt szobrok helyén két gépirásos cédulát találtak ily szöveggel:

— Vizontlátásra az égben.

A szoborrombolásról jelentést tettek a püspökségen is. Minthogy azonban dr. Fiedler István megyéspüspök nem tartózkodik a váorsban, csak az ő utasításainak megérkezése után történhetnek meg a további lépések.

Galea Miklós, az ügyészség vezetője maga irányítja a nyomozást. A sajtó képviselői előtt kijelentette, hogy a rendőrség vezetőit személyükben teszi felelőssé a tettesek legsürgősebb kézrekerítése miatt. A botrányos rombolást bolsevista célzatúnak tartja, melyhez hasonló csak a spanyol forradalomban fordult elő. Minthogy pedig a rendőrség szerint a rombolók elhagyták a város területét, a megye összes csendőrségeit is utasította a vezető ügyész a legszigorubb és legkörültekintőbb nyomozásra.

A gyalázatos merénylet miatt a város lakosságának minden rétegében — a románok között is nagy a felháborodás.

Őszi színpaltok a Balaton partjairól

Keszthely. Ragyogóan szép szikrázó szeptemberi napsütésben csillog a Balaton tükre.

A hatalmas tó színe — ebben a pazar sugározásban — minden nap más és más árnyalatban és összetételben mutatkozik meg. Olyan ez a tó, mint valami tetszeni vágyó szép asszony. Mindig másnak akar látszani, sohasem ugyanannak, hogy bámulója, az ezer és ezer idegen, meg ne unja mindig-egyforma szépségét. Hol párák ködében úszik, s úgy tűnik fel, mintha hóval borított jégpáncél súlyosodna reá, hol kristályosan kék, mint maga a főléje boruló, ragyogó mennybolt; máskor meg ismét a gyöngyház ezer színváltozatában pompázik.

De ki győzné fölörölni a színeknek azt a végtelen skáláját, melyet ez a gyönyörű tó örök tetszenikarásában magára ölt?

A színek csodálatos szímfóniája ez.

Hogy ősz van, azt csak a megcsöndesült élet sejteti. Nyáron, a hatalmas park évszázados fái alatt s a Balaton partján elterülő sétányokon csakúgy hullámzik a fürdővendégek színpompás, tarka sokasága. Olyankor az egész város és park visszhangzik az idegen szavak egymásbaolvadó zúrzavarától, s a külföldi gépkocsik, motorkerékpárok és társasgépkocsik hangos túlkölésétől. Most is van itt élet, csak sokkal csendesebb, halkszavúbb. Ma is fölcsendül itt is, ott is egy-egy idegen szó — különösen a német, — de ez most már visszhangzik az elcsöndesült parkban és fölfigyel rá a „bennszülött”. Nekünk, azoknak, akik egy esztendő robotos munkája után pihenni és nem szórakozni, nem zajt és nagyvilági életet keresni jöttünk ide, a Balaton partjának ebbe a legszébb, legkultúraltabb városába — nekünk sokkal szebb, sokkal vonzóbb ez a csöndes, ősz nap-sugárban elpihenő Keszthely.

*

A város virággal szegélyezett utcáin, melyek nemrég még jökdvű bécsiek, derűs, nyílttekintetű németek, finomkodó franciák és még ki tudja, hányféle idegen nácio vidám csevegésű voltak hangosak, a főtéren, mely alig pár hét előtt még Csik Ferenc fogadtatásának ünnepi lázában égett, — most, az ősz beálltával új színpalt tűnt fel: a gazdászok friss, jökdvű csoportja. A Gazdasági Akadémiának — a világon egykor legelső gazdasági főiskolájának, a „Georgicon” utódának — hallgatói. Ahogyan Keszthely nem képzelhető el a Balaton nélkül, éppen olyan kiegészítője, jellegzetes színpaltja ennek a városnak ez a jökdvű, örök-dallos akadémiai ifjúság. Evről-évről ilyenkor, szeptemberben, amikor az ősz főiskola kitarja kapuit, új élet kezdődik Keszthelyen. Ellentétben a természettel, mely tavasszal hajt zöld rügyeket és ősszel temet sárga lombokat, itt, Keszthelyen, a Georgicon városában, szeptemberben jelenik meg a zöld szín — a gazdászok kalapjával és nyár elején, a tanév végén indul meg a „sárgulás”. Zamatos gazdász-kifejezés ez, mellyel az Akadémia végzett hallgatóinak az intézettől és Keszthely városától (s nem utolsó sorban a keszthelyi kislányoktól!) való búcsúját jelképezik. A Georgicon alapítójának, Festetics Györgynek a szobra előtt szokott le-

folyni ez a kedves, mókás és mégis megható ünneplés, a „sárgulás”, melyen ott van a kis város egész lakossága. S a „sárguló” gazdászok, akik az ősi akadémia meghitt, védelmező falai közül az élet küzdőterére lépnek, a tréfás jökdvű mögött meghúzódó csöndes melábuló éneklék a kedves melódiájú „sárguló” nótát, hogy:

„... Szép idő volt, jó idő volt,
kár, hogy elmúlt, óh be kár!
Feleségünk lesz majd nekünk,
aki számon kéri már (hogy)
Keszthely, Keszthely, Keszthely, Keszthely,
Te vagy az oka mindennek,
Keszthely, Keszthely, Keszthely, Keszthely,
Te vagy az oka mindennek”.

Pereze, a „sárguló” dala nemzedékről nemzedékre száll a Georgicon hallgatói között s gyakran hallani ilyenkor ősszel is, a még „zöld” hallgatók ajkáról is, tánculatságokon, vagy a halászcserében, badacsonyi „kéknyelű” mellett, vagy éppen az utcán, munkából hazatérve, herbáriummal, vagy ásóval, kapával kezükben...

*

A napokban indult ezidén az utolsó kirándulóhajó Badacsonyra, mely két órányira van Keszthelytől.

Csodálatosan szép ez a hajóút. A Balaton sze-

szelyes kedve szerint hajónk hol tükörsíma vizen úszik, hol meg méteres hullámokkal harcol. A láthatáron kitarul előttünk a Szent Mihály-kápolna romantikus képe, a szigligeti várrom, s a badacsonyi hegyek. Vidám gráciak utaznak velünk s a táj szépségeitől megrészegetlen, fenn, a szőlők között, a Kisfaludy Sándor és Szegedi Róza házának pompás terrasán, szorgalmasan hozzálátanak a mézédés, de tüzes badacsonyihoz. Hazafelé jövet már ki is tör belőlük a jökdvű, s vig nótázás közben jószívűen kínálják tele poharukat a hajó minden utasának, elismerően bizonygatva:

— Önök, magyarok, nem is tudják, milyen kincsük van itt, Badacsonyan!

S hogy még jobban bebizonyítsák nagy tetszésüket és elismerésüket a finom magyar bor iránt, meg is tanulják magyarul, hogy:

„... tüzés bórú Badacsonyi...”

*

S most, mielőtt elbúcsúznánk Keszthelytől, még egyszer kísérelünk a Balaton partjára.

Az Erzsébet királyné útján, — amelyen végighaladunk — még nyári színeikben pompáznak a szalviák és muskátlik. A parkban, a Sójahallé százados szilfái alatt azonban már az ősz ütött tanyát. Halk harangjátékkal hullanak a kemény ércé érelődött sárga és bronzszínű levelek a csöndes utakra.

A vizen karcú vitorlások — mint kiterjesztett szárnyú óriás fehér lepkek — villóznak a fényben. S ahogyan kendőt lobogtatva elbúcsúznak tőlük, ottól az egész, csodálatos szépségtől, a „sárguló” gazdászok méla akkordjával sóhajtok fel.

„Szép idő volt, jó idő volt,
kár, hogy elmúlt, óh be kár!”

Fodor Viola.

AZ „EZERARCU EMBER”

Brüsszelben nemrégiben elfogták Charles Péliissier, Staviskynak minden hájjal megkent büntetését. Francia lapok most ovidal tudósítást közölnek arról, mint került el elfogatását ez az ezerarcú átváltozóművész, miután pokoli ügyességgel kitért a párizsi igazságügyi palota vizsgálati fogházából. Péliissier zugsbankár és telekspekuláns volt eredetileg. Szélhámosságait utólrhetetlen eleganciával és ügyességgel végezte, számtalan hamis üzletet kötött és svindlivallalkozások alapításában élte ki kétes tehetsége nagy részét.

A vizsgálati fogházból való menekülése páratlan a francia kriminalisztikában és a szabadszaju francia lapok leginkább Casanovának Vellence ólomkamráiból való menekülésével szerezik összehasonlítani. Péliissiernek sikerült egyik órét, aki naponta a vizsgálobirohoz vezette, megvesztegetni. Ez a fogházor titokban kivitte Péliissier számára, hogy a feleségével találkozhassék, aki azután olyan ruhákkal és maszkirozási eszközökkel látta el férjét, hogy egy napon álöltözésben óvatlanul elhagyhatta az Igazságügyi Palot fogházát és eltűnt Párizs utcáinak forgatagában.

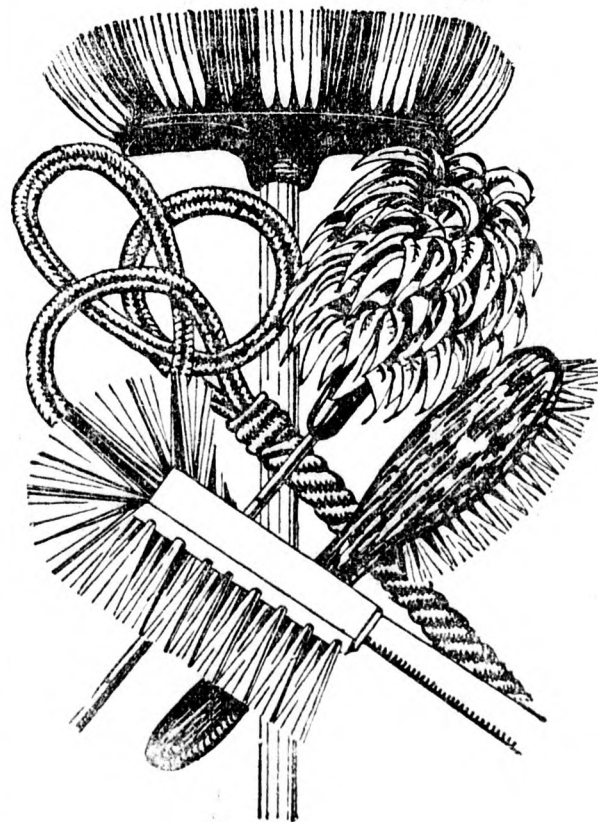
A rendőrség eredménytelenül kutatta Franciaország szerte Péliissier. Egyre jöttek a feljelentések, hogy hol itt, hol ott ismerték fel a zseniális átváltozóművészt. Egyre újabb hírek bukkantak fel, hogy állandóan Párizsban tartózkodik és különböző maszkjaiban a legnagyobb nyugalommal látogatja a színházakat és a legjobb éttermeket is. A detektívek valóságos hadserege lepte el a bement helyeket tüvé tették érte Párizs minden sarkát és zugát. Péliissier mégis elkerülte az elfogatást. Nemsokára ezután Belgiumban tűnt fel.

Brüsszelben és Antwerpenben azok a régi ismerősei, akik még párizsi virágkorából ismerték őt, felismerték minden álöltözete ellenére is, mert egy óriási nehézsége is volt Péliissier menekülésének. Egyik lábára könnyedén sántított és ezt a természeti hibát csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudta valahogyan elleplezni. Sokszor arabnak vagy japánnak maszkirozta magát, máskor tiszteletteljes pofaszakáll mögé rejtette vonásait. Állandóan több utlevél volt nála és a különböző szállodákban a legkülönbözőbb neven jelentette be magát.

Végül is Belgiumban érte el mégis a végezte. Egy szakallas járkelő feltűnt két detektívnek, mert fekete szemüveget viselt és biccentését a legnagyobb igyekezettel akarta elleplezni. Mikor a detektívek igazolásra szólították fel, egy

utlevelet huzott elő a zsebéből, amely „Durth” névre szól. Egy kínos véletlen folytán azonban ugyanekkor kiesett a zsebéből egy másik utlevél is, amely „Fouash” névre volt kiállítva. Az egyik detektív ekkor megszólalt: „Magát se Durthnak, se Fouashnak nem hívják. Vegye csak le hamis szakállát és szemüvegét, hisz maga Péliissier”. A minden hájjal megkent szélhámos a leleplezés-től annyira megdermedt, hogy minden ellenállás nélkül sikerült őt elfogni és most a legerősebb fedezet mellett szállítják Párizsba, mert újabb szökési kísérletektől tartanak.

A nagy takarítás pénztakarítás, ha szűkségletét

Havranek-nél
Bulevardul Regele Ferdinand 12
szerzi be.

70 éves cég. Saját műhely.

ORVOSOKNAK, KOZMETIKUSOKNAK,
GYÓGYSZERESZNEK ÉS DROGUISTÁK-
NAK EGYAPÁNT NÉLKÜLÖZHETETLEN!

A kozmetika

a gyakorlatban, különös tekintettel a terápiára és a

kozmetikumok előállítására.

Irta: dr Cholnoky László egyet. tanársegéd.
144 ábrával.

Összintén leírja az eddig titkolt recepteket és kezelési eljárásokat, amelyek felbecsülhetetlen értékűvé avatják ezt a kitérő szakmunkát. A kezelések és gyógyeljárások menetének, a receptek elkészítésének stb. leírása oly részletességgel és pontossággal történik, amelynek gyakorlati értékei valóban nélkülözhetetlenek és pótolhatatlanná teszik e kitérő művet minden kozmetikus számára.

A könyv ára: 565 lei és portó.

Könyvtár: Könyvosztályunknál

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal
és előfizetés teljesítési helye

Oradea, Strada Regele Carol II. 5.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldi: Egész évre 800, félévre 400
negyedévre 210, egy hóra 70 lei.

Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P.
Egyes szám ára 5 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.

Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
Telefon: 27.

Felelősszerkesztő: **PEREDI GYÖRGY**

Cluj-i szerkesztő: **Dr Sulyok István**

Cluj, Bata Unirii 13.

Kéziratokat nem ösztönk meg és nem adunk vissza.

Csak a választékos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

Az időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Szél és lehülés. Sok helyen zápor és zivatar.

Zürichi zárlat. Párizs —, London 15.43, New-york 307.25, Brüsszel 51.87 fél, Milánó 24.10, Amsterdam 207.30, Berlin 123.35, Bécs — schilling 56.80, Prága 12.70, Varsó 57.90, Belgrád 700.

Ujabb rendelet az idegen állampolgárok tartózkodási engedélyének meghosszabbítására. Bucuresti. Saját tud. A belügyminiszter elrendelte, hogy az idegen állampolgárok, akik a tartózkodási engedélyük meghosszabbítását kérik, mellékeljenek a kérvényükhöz kimutatást annak a cégnek személyzetéről, amelynél alkalmazva vannak, hogy a belügyminiszter lássa, nem haladja-e túl az illető cég idegen alkalmazottjainak száma a megengedettet?

Meghalt Lieber Endre Budapest székesfőváros alpolgármestere. Budapestről jelentik: Lieber Endre, Budapest volt alpolgármestere 50 éves korában meghalt. A főváros a saját halottjának tekintte. Lieber kitűnő szónok volt és jelentős irodalmi munkásságot is fejtett ki.

Dr Lichtenegger nőorvos, operateur szabadságáról hazaérkezett és rendelését ismét megkezdte str. Regele Carol 7. alatt.

Elhalasztották Salonta város vagyonának utóárverését. Salonta. Kiküldött tudósítónk jelentése: A Nemzeti Parasztpárt kormányja idején Salonta primárja Suciu kereskedő, több milliós kölcsönt akart felvenni a város ingatlanaira, de a tanács leszavazta. Erre a primár javaslatára a tanácsot feloszlatták és Suciu elnökléte lett ideiglenes bizottságot (interimarét) neveztek ki, amely a több milliós kölcsönt felvette a postatakarékpénztártól. De azóta se törlesztettek, úgy hogy a kölcsön kamataival 7 millió 230 ezer leire ment fel. A postatakarékpénztár pár hónap előtt megkérte az árverést, amit meg is tartottak és 1100 kat. hold termőföldet az oradeai agronom vett meg 2 millió 300 ezer leiert, a malmot Dancea Jakob oradeai vállalkozó 600 ezer leiert. Így tehát még csaknem 5 millió lei adósság még fennmaradt volna. A salontai gazdák törvényes időben utóajánlatot tettek és összeszedve minden pénzt, elhatározták, hogy vagy 6k veszik meg az ingatlanokat, vagy úgy felverik az árakat, hogy ne maradjon adósság a város nyakában. Az utóárverést szombat délutánra tűzték ki, amelyen megjelent a gazdaközönség nagy számban, köztük Markovics Kálmán ináni földbírtokos, Telegdi László földbírtokos, Balogh György és számosan a gazdák közül, azzal az eltekintettel, hogy a város tulajdonát elfecsérelni nem engedik. Délelőtt 10 órakor jelent meg az árverező helyiségben dr Campian kir. közjegyző s ekkor váratlan fordulat történt. A közjegyző bejelentette, hogy a hiteltelző postatakarékpénztár és Salonta város meg egyeztek, hogy az árverést elhalasztják. Ez azt sejteti, hogy a város és a postatakarék között a fizetésre nézve megindultak a tárgyalások. A gazdák között nagy meglepetést keltett a közjegyző bejelentése, de ha a tárgyalások nem vezetnének kellő eredményre, a gazdaközönség minden áldozatot meg fog hozni a községi vagyon megmentésére.

Gyomor indiszpozíció eseteiben, jót tesz
1 pohárka
FERNET BRANCA

Talált tárgyak az oradeai rendőrségen. Az oradeai rendőrség közli, hogy szombaton délelőtt a Mihai Viteazul-terem találtak egy erszényt pénzzel. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrkvesztúrán I. em. 16. sz. szoba. — Csütörtökről péntekre virradó éjjel pedig a rendőrség az episcopiai uton talált egy katonai nyugagyat. Igazolt tulajdonosa átveheti Popescu komiszárnál.

Halálozás. Timisoaran nagy részvét mellett temették Rech János köztisztviselőben álló polgárt Rech K. Géza apátplébános édesatyját. Megjelent a végtisztviselésen a papság, élén Magyary Pál prelátnak, általános püspöki helynökkel. Küldöttségileg jelentek meg a hitközségek, a katolikus missziós-szervezetek, a Katolikus Népszövetség, az Arany János Társaság, a Magyar Nőegyletek és a zárdai leányifjuság. A halottat néhai Schlauch Lőrinc bíboros temetkezési kápolnájában rawatolták fel. Ferch Mátyás apátkanonok végezte a gyászszertartást és Metzger Márton dr prépostplébános mondott gyászbeszédet. A „Philharmonia” Irsay Nándor vezénylete alatt gyászdalt énekelt.

A jövő hónapban megnyílik a bucarestli Angol-ház. Bucuresti. Saját tud. Október hónapban megnyílik Bucurestiban az Angol-ház, amely a román—angol értelmiségi és társadalmi együttműködés központja lesz. Reginald Hoare, bucarestii angol követ pénteken meglátogatta a megnyitás előtt álló Angol-házat.

* 100 millió bacilus egy köbméter levegőben, ehhez hozzávéve a borotválkozás által megtámadott bőr, mindennek mi lehet más a következménye, mint gyulladás, furunkulus, sömör, stb., amelyek a borotválkozást kinossá teszik. Használjon ezért feltétlenül Rasur Tarr szert. Ezen szer nemcsak, hogy megöli a kifejlesztett bacilusokat a bőr felületén, hanem egyenesen meggátolja a zöld és sárga színű geny, a furunkulus, karbunkulus, sömör stb. előfutárjának keletkezését. A felhőzött bőrt újra simává teszi és visszaadja neki az ápolat kinézést, amelyre mindenki oly nagy súlyt helyez. A Tarr-szer egy víz-színű, igen kellemesen illatosított fertőtlenítő szer. A fertőtlenítő hatása rendkívül nagy és hosszan tartó. Tegyen egyszer egy próbát Tarr-al. A Tarr a borotválkozást kellemessé teszi és Ön-ből is egy boldog borotválkozó lesz.

Háziasszonyok őszi vására és kiállítása Oradeán. Az oradeai Magyar Házban október 8-tól 11-ig a háziasszonyok őszi vásárát rendezik meg. A rendező uriaszonyok élén dr Markovits Manó ny. főispán neje gróf Béli Judit áll, akinek nevéhez már több kiállítás nagy sikere fűződik. Befőttek, gyümölcsök, zöldségek stb. szerepelnek a vásáron, amellyel kapcsolatban kaktusz kiállítás is lesz, melyre egész Ardeálról küldenek kaktuszokat és a borvásárra az egész környék szőlősgazdái felvonulnak.

* A gyomorfájás, gyomornyomás, bélsárgaság, halvány arcszín, migrén, kedvetlenség a termelésztés, fehér nyelvépedék, kábultság, fülzúgás, halvány arcszín, migrén, kedvetlenség a természetes „Ferenc József” keserűviz használata által igen sok esetben hamarosan elmúlik. Az orvosok ajánlják.

* Szép asszonyok hú barátja a LYOSOFORM! Használjon valódi LYOSOFORM-ot, hogy megszabaduljon az örökös félelemtől, a rettegett következményektől, hogy védekezzen a kellemetlen meglepetések ellen, akadályozza meg a fertőzést, a baktériumok, a nem kívánatos csirák megtelepedését. Nyugtassa meg magát rendszeresen és idejében alkalmazott, valódi LYOSOFORM öblítésekkel. A biztos hatású és megbízható LYOSOFORM csak zárt üvegekben valódi, kimérve nem kapható.

A csodagyerek rendes ember lesz, ha megnő. Ma is él Póhler Ottó a braunschweigi születésű, egyszerű békés ember, akiről senki el nem hinné, ha feljegyzések nem tanusodnának róla, hogy világcsofának született. Húsz hónapos volt, amikor már jól tudott olvasni! Alig néhány esztendő korában hihetetlen érdeklődéssel bujta a történelemkönyveket és minden olyan évszámot tudott, amit egy érettségi előtt álló diáktól megkövetelnek. Ismerte a nagy háborukat és hadvezéreket. Olyan feltűnést keltett történelmi tudásával, hogy az akkori berlini egyetemi tanár Stumpf is megvizsgálta s nem tudott hová lenni a csodálkozástól. A háboru előtt iratkozott be az egyetemre a közben felserdült csodagyerek, de ekkor már nem mutatott semmi kiválóságot. Vizsgáit sikeresen tette le, az átlagon felül azonban soha nem emelkedett. Ma olyan ember ő is, mint más. Megvan a szükséges képzettsége és intelligenciája. Életmódja ugyanaz, mint minden átlagemberé s bizonyára gondolai és örömei is ugyanazok. S valószínű, hogy nem bántódik az elcsúszás képessége elvesztésén, mert csodagyerekekből nagyon sokszor vagy nem is lesznek felnőttek, vagy pedig boldogtalanok már akkor, amikor az élet még a legtöbbit adja.

Nagy karavánokban vándorolnak a dob- ruzsai törökök Törökországba. Bucuresti. Saját tud. A Dobrudzából kivándorolt törökök napok óta egész karavánokban vonulnak Konstanzába. Az Isar nevű török gőzösön utaznak tovább Törökországba, ahol Anatóliában telepítik le őket.

Szabaduljon a kövérségtől!

A gondtalan, kényelmes élet kövérré és kényelmissé teszi az embert.

Ha karcsu, szép alakot akar, igyon minden reggel **Dr Ernst**

Richter-féle FOGYASZTÓTEA!

Ize kellemes, nem tartalmaz semminemű kémiai, vagy más a szervezetre ártalmas anyagokat. Ezen szer használata a késő öregségig karcsu alakot és ifjonti mozgékonyt biztosít. **Dr ERNST RICHTER-féle FOGYASZTÓTEA.** 1 doboz ára 100 lei. — Extra koncentrált 120 lei.

Tisztviselő Otthont épít a timisoarai Kereskedelmi Kamara. Timisoara. Saját tud. A Kereskedelmi és Iparkamara tisztviselő otthonának építését megkezdette. Az épület kétemeletes, kilenc lakással. A Mezőgazdaság Kamara egy állandó kiállításához szükséges istállók és egyéb helyiségek építésébe fog három millió leiel.

A rendőr lelőtte a biciklin menekülő katonaszökevény. Cluj. Saját tud. Orbán Emil 23 éves cluj-i fiatalember, Orbán Emil Universum irógégyári tisztviselő fia, a 83-as gyalogezredből már három ízben megszökött és most országosan köröztek. Péntek este a rendőrség megtudta, hogy Orbán a Calea Meşilor 137 számú házban tartózkodik. Két közrendőrt küldtek a katonaszökevény után, akik a ház előtt vártak, míg a fiatalember reggel 7 órakor hazatért. De amikor leakták tartóztatni, Orbán öklével az egyik rendőr arcába vágott és futásnak eredt. A rendőrök s a járőrelők utána. Orbán revolverével fenyegette meg üldözőit, amikor Kis Miklós nevű férfi a sörgyár felől bicikliln arajlott. Orbán leütötte s maga ült a biciklire. De az egyik rendőr is kerített biciklit s így folyt a hajsz, a Str. Grigorescu-utca felé, ahol a rendőr revolveréből kétszer utánnalótt. Az első golyó a bicikl vázát, a másik Orbán Emil bokáját találta, mire lefordult a gépről. A mentők a sebészeti klinikára, s bekötözése után a központi rendőrségre vitték, amely átadta a katonai ügyészségnek. Orbán már szerepelt a bíróság előtt a Precup-féle perben, amikor felmentették, de bátyját súlyosan elitelték. Orbán a lövés következtében bokájára nyomorék maradt.

Nagy tűz Salontán. Saját tud. Szombatra virradó éjjel meggyult a Bonczos-féle olajmalm padlásán felhalmozott rengeteg olajtartalmu mag. Nagy lánggal égett, az oradeai tűzoltókat is segítségül hívták, de addig az ottani tűzoltóság a tüzet lokalizálta. A malmot Katz Béla bérlte. A kár 100 ezer lei, amely biztosítás útján megtérül.

Véletlenül éppen a csendőrségre ment vizet kért a határon átszökött magyarországi fiatalember. Oradea. Saját tud. A csütörtökről péntekre virradó éjszaka a borsi csendőrség tiltott határátlépés miatt elfogta Oláh Pál magyarországi fiatalembert. Motozáskor kiderült, hogy rendes utlevele van, csak a román vizum hiányzik róla, 47 pengő keszpenzt s különféle jelentéktelen holmit találtak még nála. Vallomása szerint 21 éves, Füzeagyarmaton született s budapesti lakos. Először vonattal ájtott Episcopia-Bihorulaira s azt hitte, hogy ott megadják neki a román vizumot. Episcopiáról azonban visszaküldték Magyarországra. Ekkor elhatározta, hogy átszökik a határon. Ájtott Borsnál, bement a faluba. Mivel a hosszú uton megszomjazott, betért az egyik házba vizet kérni és éppen a csendőrök volt, aho-va benyitott. Tekintettel az éjjeli órára, ott azonnal leigazoltatták s már pénteken be is kísérték Oradeára a csendőrszárnyparancsnoksághoz. A csendőrszárnyparancsnokság kihallgatása után átadta az oradeai rendőrségnek, ahonnan valószínű, hogy tiltott határátlépés miatt a cluj-i hadbírósg elé fog kerülni.

Migray József

A marxizmus csődje

és a kivezető út a gazdasági, társadalmi s állami élet válságából.
Propaganda kiadás.

Ára 70 lei és portó.

Kapható könyvosztályunkban

fejfájás ellen Beretvás parxtilla!

Elhunyt iskolanővér. Timisoara. Saját tud. A Miasszonyunkról nevezett iskolanővérek üdülőházában elhunyt Erdei Mária Emerána iskolanővér 59 éves korában. Húszonhatévig tanított az elsőkerületi zárda iskolájában.

* **Láposy Erzsébet zenetanárnő** Oradea, Str. Simeon Stefan 20. Fiu és lány tanulók felvétele 5-6 éves kortól. Mérsékelt tandíj.

Spanyolnátha lépett fel Clujon. Saját tud. A városban számos spanyol nátha megbetegedés történt. A főorvosi hivatal megtekintette az óvintézkedéseket. A skarlát járvány, ami egy hónap óta tart, szűnőfélben van, 84 beteget tartanak nyilván, de újabb megbetegedés nem történt. Hasonlóan megszűnt a difteria terjedése is.

* **Ritmikus és svéd torna tánciskola-jelentkezés.** Kellner Ady okl. tánc- és tornatanárnőnél. Beiratások naponta Oradea, Str. Gh. Dima 4.

A főgyógyász megverte a hajót fertőtlenítő orvost. București. Saját tud. Csütörtök este a constanzai kikötőben kikötött a Suceava nevű román hajó. Minthogy a gőzös Marseilléből jött, ahol néhány járványos megbetegedés fordult elő, a hajó parancsnoka elrendelte az általános fertőtlenítést. Az egyik kabinban azonban visszamaradt Macri I. galatzi főgyógyász poggyásza, aki ugyanazon a hajón akarta folytatni útját. Macri főgyógyász épp akkor tért vissza a városban végzett sétája után, amikor a kabinok fertőtlenítésére került a sor. A főgyógyász minden további nélkül agyba-főbe verte a kikötő egészségügyi alkalmazottját, aki a fertőtlenítővel munkálkodott és letartóztatással fenyegetett mindenkit, aki a fertőtlenítést folytatni fogja. Az egészségügyi szolgálatának vezetőjére — aki rögtön megjelent a hajón — a főgyógyász rátámadt, majd karongagadta és lelődtette a fedélzetről, közben kiabált az öröknek, hogy tartóztassák le. Az orvos telefonon jelentést tett az egészségügyi minisztériumban, ahonnan Apostolescu vezérfelügyelőt küldték ki. Ez pénteken este a kikötőparancsnokság képviselőjével együtt vizsgálatot tartott az ügyben, de ekkor már Macri főgyógyász poggyászával együtt kiszállott és sehol se találták. Értelme 3000 lei pénzbírsággal sújtották, de hatósági személyek elleni sértés címén megindították ellene az eljárást.

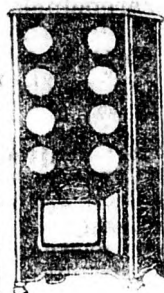
A visszatérő kereszt Franciaországban. Az a szomorú emlékü 1905-ös törvény, mely Franciaországban az Egyházat az államtól elválasztotta, megtiltotta, hogy állami épületeken vallásos jelvényeket helyezzenek el. Most mégis az történt, hogy St.-Hilaire-de-Loulai (Vendée) polgármestere a városháza nagy tanácstermében ünnepélyesen kifüggesztette a keresztet. Sőt még ünnepi beszédet is tartott, melyben többek között a következőket mondotta: „Remélem, hogy ameddig mi és utódaink élnek, az a Jézus, aki ma községünk középpontjában a megtisztelő helyet elfoglalta, király marad, akit mindnyájan szeretni és tisztelni fogunk”. Nagyon tévedne, aki azt hinné, hogy erre a szokatlan cselekedetre nagy tiltakozás tört ki az ateista Franciaországban, sőt ellenkezőleg a Vendée több városa követte a példát és hasonló határozatot hozott.

Braşovi rövid hírek. (Saját tud.) Az elmúlt éjszaka kifosztották Nagy Miklósnénak, a régi vázohid mellett lakását és 60 ezer lei értéket vittek el. — Tegnap reggel egy 37 tagú, németországi értelmiségiből álló kiránduló érkezett Braşovba. A német kirándulók tanulmányi körutak alkalmával eddig Timisoarát, Oradeát, Sibut és Braşovot látogatták meg. — Az itteni német konzulátus élére dr. Bittmann Ernő nevezték ki. Az új konzul már el is foglalta állomáshelyét.

A KÁPOLNA KIS HARANGJA. Sok örömet, vigasztalást, békét, boldogságot szóltatott még a szívekben a kápolna harangjának ezüsts csendülése. A mindennapi küzdelemtől porbasújtott ember lelkének égi felüdülést, erőt, bátorítást jelent a harangszó. Be szomorú a sorsa azoknak a testvéreinknek, akik még vasárnap sem hallhatnak harangszót. Akinek küzdelemben elfáradt lelkét nem emeli ég felé a kápolna harangja Treiscaune megyében Batoni-Mare község katolikusainak ilyen szomorú sorsa van. Irgalmas szívek kápolnát akarnak építeni nekik. Nagy feladatra vállalkoztak. Szükségük van a mi támogatásunkra is. Egy-két téglát értékelünk siessünk segítségükre. Egy székely község szörvénnyel katolikus lelkeinek megmentéséhez járul hozzá mindenki, aki fil-léreivel megsegíti az épülő kápolnát. A pénzbeli adományok erre a két címre küldhetők: a „Magyar Lapok” kiadóhivatala, vagy Oficiul Parochial Rom. Catolic, Baraolt (jud. Treissau-ne.)

Voronoff a fiatalító tudós védekezik a majomkereskedő jelző ellen. Budapestről jelenik: Voronoff Szegej, a megfiatalítás uttörő tudósa pénteken gépkocsin Budapestre érkezett. A hozzá intézett kérdésekre azt felelte, hogy felfedezése tökéletesítésével állandóan foglakozik, de eljárásáról csak részletes előadásokat tart. Panasztolta, hogy néhány bécsi újság azt írta róla, hogy majomkereskedéssel foglalkozik. Igaz, hogy Menlonban vannak majmai, mert kísérleteihez szüksége van csimpánz mirigyekre, — de ő maga nem ad el, inkább vásárolni szokott majmokat.

Sikkasztásért letartóztattak egy brasovi ismert szász mérnököt. Brasov. Saját tud. A brasovi ügyészség tegnap délután letartóztatta Rheindth Ödön mérnököt, a bucu-restii „Americana” olajvállalat brasovi képviselőjét. Az előkelő szász családból származó mérnököt feljelentették, hogy mint az Americana cég képviselője 880.770 lei értékű bizományi áruval nem számolt el. A mérnök kihallgatása alkalmával 700 ezer lei el-sikkasztását beismerte.

SOK TIZEZER

megelégedett vevő bizonyítja hogy a

„ZEPHIR“

kályha az összes kályhák között a

LEGJOBB

10 kilogram fával fűt 24 órán át.

Évtartja: Szántó D. és fia, Oradea

Kapható mindenütt. Kérjen díjtalan árjegyzéket.

A „Jóbarát” a kereskedő és iparosifjúsághoz

Tegnapelőtti számunkban röviden közlőnk a Jó Barát című ifjúsági folyóirat újabb tanévnyitó első számáról. Kiegészítésül közöljük még, hogy ez a kitűnően szerkesztett ifjúsági folyóirat tizenegy éven keresztül valóságos támasza és igazi jó barátja volt középiskolás ifjúságunknak. Tizenkettedik évfolyamát dícséretreméltó ujjtással nyitja meg. A szerkesztő felhívásában szélesebb öléssel vonja magához az ifjúságot, mikor az iparos és kereskedőifjakat arra szólítja fel, hogy egy táborba tömörüljenek a középiskolás ifjúsággal közös céljuk: boldogulásuk megalapozására.

A szerkesztő felhívása így szól:

Fiuk! Féltő szeretettel és aggódo együttérzéssel köszöntelek mindnyájatokat az új munkaidő kezdetén. Kívánom, hogy azokat a nagy elhatározásokat, amelyek ilyenkor minden diák lelkét el szokták tölteni, ébren tartsa, állandóan munkára serkentő erővé változtassa a kitartó akarat mindvégig! Felétek is hivatogó ragaszkodással intetek, Iparos- és Kereskedőifjak! Minden ifjunak egy táborban van a helye, hisz közös a sorsunk, közös a célunk. A munka eszköze, hogy toll-e az, vagy kalapács, nem választhat szét, mikor ugyan- az a munka célja: jellemünk fejlesztése, boldogulásunk megalapozása. Az egész harmóniája annál szebb, minél különbözőbb részekből tevődik egybe az összhang. Próbáljuk megkeresni egymás kezét, hátha a kölcsönös megismerés erős, férfias, kitartó kézszerítéssé készíti. Szeretettel ölelek mindnyájatokat!

A Jó Barát szerkesztősége és kiadóhivatala: Római Katolikus Főgimnázium, Cluj. Str. Kozálniceanu 2. sz. alatt van. Előfizetési ára egész évre 120 lei. Megjelenik minden hónap 15-én.

* **Idagesség, fejfájás, álmatlanság,** reggeli rosszullet, levertség, bágyadság, szédülés esetében a természetes „Ferenc József” keserűviz az emésztőszervek hiányos működéséből eredő zavarok nagy részét azonnal megszünteti, az étvágyat erősen fokozza s visszaadja a testnek és szellemnek régi frissességét. Orvosi szaktekintélyek megfigyelték, hogy a Ferenc József viz öregemberek betegségeinél és neuraszténiások bajainál is mindig megbízhatóan és kellemesen hat. Az orvosok ajánlják.

Feljelentette magát egy váltóhamisító özvegyasszony. Cluj. Saját tud. Az itteni ügyészségen megjelent özv. Deutsch Ödönne s bejelentette, hogy 150 lei értékű váltót hamisított s forgalomba hozta. Eleinte kételkedve fogadták ezt az önbejelentést s elmebajnak minősítették, de aztán kiderült, hogy igazat mondott, sőt nagy a gyanu, hogy sokkal nagyobb összegű váltót hamisított s ez irányban elindították a nyomozást. Az asszonyt letartóztatták.

* **A Feminista Egyesület** értesít minden 14 éven felüli nőt, aki szívén viseli a női ösztartás áldásos eredményeit, hogy az egyesület tagjává iratkozzon be, ezzel hallgatója lesz az általános ismeret adó esti tanfolyamoknak, u. m.: román, német, francia nyelv, zene, rajz, festészet, képzőművészet, torna, valamint fémernemű és felsőruha szabászat. Beiratkozni október 1-ig Saguna-utca 20. szám alatti irodában délután 1-3-ig lehet. A tagsági díj egy hónapra 20 lei. Beiratási díj 10 lei. A tanfolyamok kezdetét lapokban közöljük.

Nemeslelkű adakozók. Salaj megyében, közel országgrészünk északnyugati határához fekszik Sancerai község. Nemesak a község híveinek, de a környék katolikusainak is régi óhaja teljesül végre: kápolnát építenek. A kápolna felépítését tulajdonképpen két nemeslelkű adakozó gróf Béli Kálmán és gróf Teleky Béla tett lehetővé. Béli Kálmán gróf tizenötezer téglát, Teleky Béla gróf pedig az építkezéshez szükséges faanyagot adományozta a kápolna felépítéséhez. A nemeslelkű adakozók jóvoltából, rövidesen megkezdik az építkezést.

SPORTHIREK

Schmidt háromszoros román bajnok. Bucurestiből jelentik: A nemzeti tennisz-bajnokságokon a legnagyobb sikert Schmidt könyvelheti el, aki a vegyepárosban, férfi-párosban és végül a férfi egyesben is győzött és ezzel három bajnoki címet szerzett. Eredmények: Férfipáros döntő: Schmidt, Caralulis—Réti, Hamburger 6:3, 6:2, 6:2. Féfi egyes döntő: Schmidt—Caralulis 6:1, 6:4, 6:2. Schmidt könnyű győzelme meglepetés.

Román lovasok sikere Ausztriában. Bécsből jelentik: A nemzetközi lovasversenyen a katonatisztek csapatversenyében is nagy sikerrel szerepelt Románia: 34 ponttal második lett a 27 pontos Németország után, 3. Olaszország, 4. Törökország, 5. Ausztria.

Victoria—Crisana és TMAC—Törökvs Oradeán. A város vasárnapi sportmüsorán egy A) és egy B) Ligás mérkőzés szerepel. Délelőtt 11 órai kezdettel a Rhédey-kerti pályán a Törökvs és a timisoarai TMAC csapatát fogadják, míg d. u. 4 órakor a Károly pályán a Crisana—Victoria találkozót bonyolítják le.

Kiütés az ötödik menetben, avagy — Joe Louis ismét a szorítóban. Newyorkból jelentik. Joe Louis a jónévv Ettoreval mérkőzött. A néger nagy fölénytel intezte el ellenfelét — az ötödik menetben kiütötte. Ugy látszik, Louisnak már rendezhető a fogsorát, amelyet — mint emlékeztetés — Schmeling alaposan megrongált...

Jövő ősszel kerül lebonyolításra a román német válogatott revans-meccs. Tegnap érkezett meg a futballszövetséghez a német szövetség levele, amelyben a németek közlik azokat a terminusokat, amelyek közül valamelyiken módjukban áll! Bucurestiben vendégszerelnél az elmúlt évben Frankfurtban lebonyolított meccs revansaként. Ezek a terminusok: 1937. szeptember 19., 26., október 3., 10. és 17. A román szövetségre várt most a feladat, hogy a fenti terminusokból egyet kiválasszon.

Világrekord a 2 angol mérföldes futásban. Stockholmból jelentik: A finn Höckert az 5000 m-es olimpiai bajnok 2 angol mérföldön 8 p. 57.4 mp-re javította az amerikai Lash 8 p. 58.7 mp-es világrekordját.

Lehet-e és érdemes-e manapság takarékoskodni?

Irta: tokaji Oláh Béla

Mostanában gyakorta olvasunk tudományos értekezéseket, hírlapi cikkeket, csevegéseket, humoros karcokat és egyéb „szellemi termék”-eket, amelyek — mint mondani szokás — pro- és kontra a takarékoskodás gazdasági, szociális és kulturális problémáira akarnak különböző szempontból rávilágítani. A tárgy módfelett csábító. Szinte önként kínálkozik a kihasználásra. Én sem bírom tovább az önmegtartóztatást. Lészógezem itt: mit tartok a kérdés lényegéről, megfontolásának lehetőségeiről és várható gyakorlati eredményeiről. Lassuk tehát magát a medvét!

Eme rövid lélekzetű előjáró-beszéd után kedves kötelességemnek tekintem, hogy bemutassam az olvasónak ama bizonyos szatócsüzletet, ahol és a „sarki boltost”, akinél cigaretták, gyufa- és sóperesztyűségeket naponként beszerzem. Az üzlethelyiség a villamos megállóban van s ezt a büszke címet viseli: „Vedjess és Termény Kereskedés”. Megvallom: ezt a feliratot pleonázmusnak tartom, mert hiszen ha már anélkül is „vegyes” az a kereskedés, — miért kell külön kiemelni a „terményt”? Elvégre a „vegyesség” fogalmában a termény nyilván bennfoglaltatik. Ez azonban ne okozzon nekünk gondot. Emberek vagyunk s elvitáztatatlanul szabadságunkban áll saját magunk és foglalkozásunk előkelőségét uraló tetszésünk szerint kidomborítani.

Egyébiránt a bolt a legkomolyabb szakemberek állítása szerint is igen barátságatlan, sőt kísértetiesen sivár „küllemű”. Áll pedig egy fölöslegesen túlméretezett, bizonytalan világítású, rozoga hodályból, melybe omladozó téglalépcsők láb- és nyaktörő vesztélyein át jut el a vásárlási kedvtől tulfutott halandó. Ha aztán bejutottál Merkuriusz eme fölöttébb mérsékelt tisztaságú és némileg problematikus illatokkal telített „szentélybe”, egyszerűen elképedsz a látványtól. Nevezetesen nem látsz semmit, mint hogy a bolt csaknem teljesen üres. A terjedelmes polcokon néhány doboz cipőpaszta, pár köteg bocsorszija, némi szekérkenő sárga és fekete kulimáz, jó nyálábnyi nyírfa-vegyesből faragott paraszti ostornyél, két-három tucat ostorszija, légyrajok martalékaul kített krumplicukor, denaturált marhasó és három üveg budai keserűvíz szomorkodik. Cigarettek, pakli dohányok, gyufás skatulyák, avas zsirt verejtékező szalonnák, gyanus töltelékű szárazkolbászok, petróleumos hordó, no meg az elmaradhatatlan hagymás „ruszli” egészítik ki az áru-készletet.

Mondom: reménytelen Robinzon-sziget ez a sarki-bolt. Mig alaposabb ismerettségem nem kötöttém a „környülállásokkal”, — sokat töprengtem rajta: hogyan lehet belőle megélni, sőt népes, nagy családot eltartani? Később azonban ráhívtam a nagy kérdés ríttjára. Kiviláglott nevezetesen, hogy a „vegyes” mellett nem hiába szerepel a „termény”. A hangsúly ugyanis az utóbbin van. A cég elsősorban és főként terménykereskedéssel foglalkozik s teszi ezt olyan méretezésben és olyan sikeresen, hogy az üzletlajdonos egyike a város legvagyonosabb polgárainak. Könnyűszerrel, csak úgy a mellénye zsebéből kifizethetne néhány kényser-egyezséges fúttai díszportálé mögött páváskodó kereskedőt. A fentebb említett szükségleti cikkek csupán azt a célt szolgálják, hogy a falvak derék lakosságát a legszükségesebbekkel, ott helyben, elláthassák, — amellet pedig a „nagyüzemi jellegű” a szerény külsőségeknél, adóügyi szempontból, sikeresen leplezik.

Most azonban ismerkedjünk meg az üzlet lelkével, mozgatójával, irányítójával — szóval a tulajdonossal.

Nos, a „tulaj” apró termetű, ormény származású mozgékony emberke. Az ábrázata kissé ragyás, de ezt a szépségihát azonnal elfeledjük, ha kárbunkuius-csillogású, eleven gyíkszemére esik tekintetünk. Csudálatos az a két szem. Egyetlen ponton soha meg nem nyugszik. Szinte falja, ma-

gához kapcsolja, röntgensugárként lemezteleníti és átvilágítja az embereket, meg a tárgyakat. Reám szegeződik, de a háttérben kiszolgáló segéd némely szabálytalanságairól is tudomást vesz. Ezt onnan lehet tudni, hogy a „tulaj” hirtelen megszakítja gyors beszédének felém hömpölygő áradatát és szigorúan rivall:

— Gyurka! Mindjárt kapál te egy pafant, csak csináljál tovább azt a szemtelensig!

Közben megtízszerezi önönmagát. Jobb-jában ceruza, amellyel számol, balkezevel sulyokat rak a mérlegre. Kurta szavakkal vezényel, rendelkezik, árut dicsér, alkudozik, dorgál és fegyelmez. Szóval amolyan Napoleon-szerűség, — persze vegyeskereskedelmi kiszabásban.

Akárhogy is vesszük: érdekes egyéniség. Maga a mozgás, az örök tevékenység. Világszemlélete elragadóan egyéni, megfigyelő képessége egyenesen szenzációs, logikája vaskövetkezetességű.

A minapában ezzel a nem kért és még kevésbé várt tanáccsal lepelt meg:

— Tessék csak egész nyugodtan megrendelni azt a parkethulladékot. Elsőrendű főzőfa. Száraz, mint a tapló s úgy ég, mint a viaszgyertya. Amellet olcsó is...

A meglepetéstől a lélegzetem is fennakadt.

— Jó, jó! — mondom. — Dehát honnan tudja, hogy én fát, még hozzá parkethulladékot szándékozom venni?

— Csak onnan, hogy fűrészporsó a cipője orra.

— No és ez mit bizonyít.

— Annyit mindenesetre, hogy doktor uram figyelmes lett a szomszédos fátelen dolgozó körfűrész visibálására. Be is ment s kérdezősködött a felaprózásra szánt parkethulladék minősége és ára iránt.

— Ez idáig szóról-szóra igaz.

— Na kérem! Ennyiből már nem volt nehéz kitalálnom, hogy egyelőre várakozási állápontra tetszett helyezkedni, mivel még eddig nem próbálkozott ilyen fajta tüzelő szerszámmal. Előbb tehát tájékozódni akar.

— Nagyszerűen eltalálta! — válaszoltam szinte lelkesezve a józan következtetésnek eme valóban tökéletes remekén.

— Mondja szomszéd ur, — vetem fel most már én a kérdést — nem gondolt arra sohasem, hogy mesterdetektív képezze ki magát?

— Áh, kérem, nem nekem való foglalkozás az. Bennem a kopónak csak a szimatja van meg, az üldöző ösztöne viszont teljesen hiányzik.

— Hm-hm! Érdekes ember. Ezután alaposabban megfigyelem. A parkethulladékból mindenesetre rendeltem néhány méter-mázsát. Kitűnően bevált. Valóságos áldás a családi tűzhelyre.

Tegnap újjent logikai mesterművel kápráztatott el. Tíz darab „Sport” cigarettát vettem tőle. Udvariasan kiszolgált s aztán így szólt:

— Kedves doktor uram, ne nehezteljen, de kénytelen vagyok megállapítani, hogy ön nem tud bánni a pénzzel...

Elevenemre tapintott: csakugyan nem tudok. Olykor cél nélkül kuporgatom, máskor meg ostobán szórom szét, többnyire haszontalanul. Persze, az ilyen gyengeségeket nem szívesen vallja be az ember. Szigorú ábrázatot öltök tehát s nagy nyomatékmal jelentem ki:

— Szörnyen téved, édes uram! Vegye tudomásul: igenis, tudok...

— Nem tud, ha mondom.

— Bizonyítékot!

— Mi sem egyszerűbb! Ön elsején három-négy doboz finom cigarettát egyszerre vásárol nálam. Azután pedig naponként, minden reggel huszleieseket váltat.

— Ostobaság! Ez nem bizonyít semmit. — Annyit mindenesetre, hogy a pénzzel szemben való gyöngöségét doktor uram maga is ismeri. Ennélfogva — mert egyébként becsületes szándéku ember — a keresményét felesége ónagyságának adja át és tőle kap napi 20—20 leieket, hogy úgy mondjam, — személyes üzemi költségeire.

Bravuros telitalálat! Csakugyan így történik. Ennek a kis ugrifüles ormény boltosnak ördöge van. Határozatlan nagyot nőtt a szememben.

— Megtanítsam a pénzzel való bánásra? — kérdi most hirtelen.

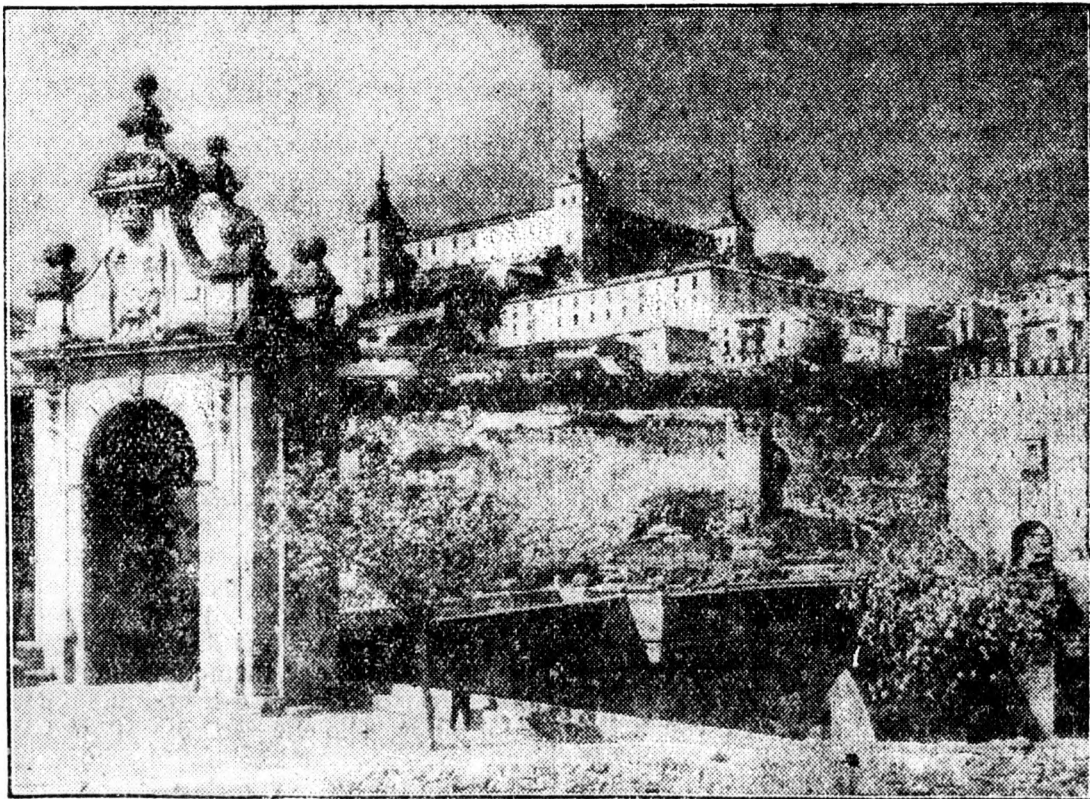
— Nagyon hálás lennék — válaszoltam félig hipnotizált állapotban.

— Nos, hallgasson reám!

Ami ezután következik, azt már kitűnő tanítómesterem mondja el, anélkül, hogy félbeszakítanám, vagy állításait cáfolni kívánnám. Ide jegyzem az egész „pénzgazdasági exozét” — hátha más felebarátaim is okulnak belőle. Tehát:

— Kezdjük a dohányzáson. Nézetem szerint fölösleges lukszus az egész, de számolni kell vele. Felteszem, hogy ön naponta elfüstöl 15 cigarettát. Redukálja ezt csak napi kettővel. Higyje el nekem, meg sem érzi. Ezen naponta megtakarít 2 lei 80 banit, vagyis egy hónapban kereken 84 leit, anélkül, hogy a dohányzásról lemondott volna.

— Most vegyük a villamost. Ön az én üzletem előtti megállóban száll fel, holott a szakaszhatár egy állomással fentebb van.

Alkazar orőd Toledo-ban

amelyet részben felrobbantottak a kormánycsapatok. A nemzeti csapatokhoz hűséges ezer védő szerdán újabb biztatást kaptak a nemzeti csapatok repülőgépeiről, — amely szerint rövidesen kiszabadítják őket a vörösök gyűrűjéből.

Fizet öt leit, naponta kétszer. Ha azonban leküzdí kényelemszeretét s egy megállóval tovább sétál és kedvezményes áru fűzetjeget vált, napi tíz leit helyett csupán 5 lei 60 banit, naponként tehát 4 lei 40 banival, havonta pedig 132 leivel kevesebbet ad ki:

— Am lássuk az élelmezési frontot. Feltételezem, hogy az ebéd önöknél levesből, főzelékből, húsból, köretből, tésztából, vagy gyümölcsből áll. Asztalánál négyen étkeznek. Eddig egy kilogram hust hozatott — mondjuk — 20 leies átlagban. Szállítsa le ezt háromnegyed kilogramra. 19 deka hus egy felnőtt személynek éppen elég, különösen, ha bőséges a jóval olcsóbb főzelék és köret. Megtakarítás naponta 5, havonta 150 lei. Mondjon le a feketekávéról. Art az a szivnek s megtakarít rajta napi 4, havi 120 leit. Vacsorára ne egyik kompakt ételt. Elég egy csésze tej, kávé, vagy gyümölcs. Ezen is lehet cirka 100 leit javunkra írni.

— És most a lakás! Doktor ur gyermektelen ember. Felesége öngyógyításra öreg szüleit segíti ugyan, de az öreg párnak hol-tig tartó lakásjoga van, mely önt nem terheli. Minek tart hát háromszobás lakást? Elég egy háló, meg egy másik szoba. Különösen ha az előszoba is tágas és világos. Ez az igényes szállítás legszerényebb kalkuláció szerint is legalább havi 500 lei megtakarítást jelent. Amellett két szobához elég egy „kiscseléd“, aki négy száz leiert szívesen beáll. Most 700 leit fizet. Kiadása tehát ezen a réven is havi 300 leivel csökken.

— Tudom, hogy nagy a villanyzámlája. Ne vakláljon éjjel utánig. Tizenegy órákor legyen ágyban. Ez a legeszszerűségi életmód. Megtakarítás szempontjából viszont mintegy havi 70 leit jelent.

— Nem is képzeli, hogy mennyi pénzt lehet megtakarítani a ruházkodáson, — anélkül, hogy tisztes külső megjelenése a legkisebb csorbát is szenvedné. Eleganciája — legalább is kispolgári viszonylatban — kifogástalan marad, ha selyeming helyett finom és izléses zefiringet hord. Feltételezve mármint, hogy évenként legalább három inggel egészíti ki fehérenemű készletét, ez évi 300, havi 25 leivel csökkenti kiadását. Évenként legalább négy pár cipőre van szükségük kettőjüknek. Sehol nincs az kötelező formában megírva, hogy a cipőnek 500 leibe kell kerülnie. 400 leiert igen elegáns lábbeliket árulnak uton-utfélen. Ezen tehát évi 400, havi 34 leit lehet „spórolni.“ És mondja kérem, miért önként 350 leies nyakkendő? Nem felelné meg a 250 leies is, amely talán öt-hat centivel rövidebb, de éppoly jó anyagu, szép mintázatu, izléses és tartós? Gondolt valaha arra, hogy nyakkendőigényeinek alábbi szállításiával évenként legalább 500, havonként 42 lei marad vissza a házipénztárban?

— No és a ruha! Ugyan mondja már kedves doktor uram: magának tanították ki azt a „büszke szabót“, aki egy modeliert 1800 leit kér, holott kisebb, nem kevésbé jó mesterek a felével is boldogan beérik. Kell önként évente legalább egy ruha. Folyamodjék egy jó — kilencszáz leies — szabóhoz. Biztosítom: Meg lesz elégedve és megtakarít évi 900, havi 75 leit.

— Folytathatnám én ezt a végtelenségig. De nekem is, önként is egyéb dolga van. Összegezzünk tehát:

1. dohányzáson	havi 41 lei	megtakarítás
2. villamoson	132 "	"
3. ebéden	150 "	"
4. feketekávé	120 "	"
5. vacsorán	100 "	"
6. lakáson s cseléden	800 "	"
7. villanyon	70 "	"
8. fehéreneműn	25 "	"
9. lábbelin	34 "	"
10. nyakkendőn	42 "	"
11. felső ruhán	75 "	"

Összesen havi 1592 lei megtakarítás

Ez évente 19.104 lire rug. Tehát olyan összegre, amelyért érdemes egy kevés önfelvelmezést magunkon gyakorolni.

Igazat adtam jó mesteremnek. Mások mit mondanak?

Népi front vagy Zsidófront

Az az arcvonal, amely Moszkvából kün-dulva, Párizson keresztül Madridig terjed és a hangzatos és meglevőszően szép „Front Populaire“ nevet viseli, hatalmas lendülettel igyekezik átkarolni a polgári Európát.

Érdekes és tanulságos tünet, hogy ennek a bizonyos „Népi frontnak“ minden országban a zsidó sajtó, sőt kimondottan a hivatalos zsidó sajtó, a szálláscsinálója. Az a szellem és az a magatartás, amely ennek a kisajdított és bürokratizált elnevezésnek — néparcvonal — a tulajdonképpeni lényege és mozgatóerője minden országban és minden nemzet-testben, ahová alattomosan beszállított és beferkőzött, hogy idegen szellemével és indulatával — a sémi szellem örök nemzetköziségével és bomlasztó forradalmiságával — megfertőzze a nemzet vért és beteges gyulladásokat okozzon.

Ezt a tünetet magában véve nem is lehetne meglepőnek mondani, de meglepő az, hogy ennek a sajtónak most van annyi erkölcsi bá-

RÓZSA A VIZEN

Mosolygón, rengón, csendesen egy rózsza úszik a vizen. Ki dobta be, mért dobta be? A játék rózsás gyermeke. Lett belőle kicsiny hajó, feldokió bogárnak való úszó sziget, egy kis darab élet, viharzó ég alatt. Idelelna a lélekvizet rózsaszál úszik csendesen. Ki dobta be? Isten keze, mely nyíló rózsákkal tele. És lett belőle kis hajó: küzdő, bús sziveknek való puha, meleg úszó sziget, mit Isten keze készített. Allja vad víz hullámain, Isten-mosoly rajta: a hit.

SARKA LAJOS.

torsága és vakmerősége, hogy színt mér vallani és álláspontját, meggyőződését nyíltan hangoztatva, az eszmélő keresztény világ előtt jel-fedi valódi lényét...

Meglepő ez a tünet, mert a zsidó szellem mindezekig künön tudta adminisztrálni magát és alkalmazkodva a helyzethez és a körülményekhez, hozzáadomulva a klímához, a levegőhöz és a szokásokhoz, ideig-óráig leplezni tudta idegen voltát és valódi lényegét, legalább is tudott vigyázni arra: ne hogy elárulja magát.

Ezt az óvatost és alkalmazkodni tudó zsidó szellemet különben rengeteg élc és adoma is tükrözi. Olyan élc és olyan adoma, amelynek nagyrésze tulajdonképpen nem egyéb öngúny-nál és éppen ezért igaz és hű portréját mutatja annak, akiről készült. Ezek közül is talán legjellemzőbb és legjellegzetesebb az az újkeletű és nyilván zsidó eredetre valló künő élc, amely arról szól, hogy egy külföldi zsidó összetalalkozik németországi hitsorsosával s természetesen möhön érdeklődik a Harmadik Birodalom felől; egyebek között azt is megkérdezi, hogy politikai pártállás szerint, hogyan oszlik meg jelenleg Németország lakossága. A németországi zsidó megnyugtatta, hogy e tekintetben tulajdonképpen semmi nem változott. A birodalom fele ma is kommunista érzelmű, huszonöt százaléka szociáldemokrata, a fentmaradó huszonöt százalék pedig megoszlik a keresztény pártok között.

— Na és a nemzeti szociálisták?! — kérdezi elképpedve a külföldi zsidó.

— Micsoda naiv kérdés! — feleli felhábo-

rodva németországi hitsorsosa — mi azért valamennyien nemzetiszocialisták vagyunk!

Hát ez csak élc, de nagy a gyanum, hogy öngúny és éppen ezért módosított jellemző.

A napokban azonban egy érdekes történetet hallottam, ha ugyan történetnek lehet nevezni azt a kis párbeszédet, amely merő véletlenségből remekül kiegészíti az előbbi élcet. Ez már igaz történet és arról a helybeli zsidó családról szól, amelynek csaknem valamennyi tagja áttért valamelyik keresztény hitre. Egyikük katolizált, a másik református lett s talán még luteránus is akad a családban. Most, a zsidó ünnepek alkalmával a család egyik katolikus tagja összetalalkozott a nagypapával, aki természetesen ősei hitén van, sőt „gabbe“, templomgondnok a hitközségnél. A nagypapa nem bírta elfojtani rosszalását és fejcsóválva mondta:

— Micsoda család! Micsoda szerencsétlen család! Te katolikus vagy, a másik református... Valamelyik nap azon veszem magamat észre, hogy egyedül vagyok zsidó a családban!

A fiu hallgatott egy darabig, azután azt mondta:

— Söhse bússúljon nagyvatal! Mi azért valamennyien zsidók vagyunk!...

...Most azonban úgy látszik, valódi lényegét és igazi mivoltát már nem tudja leplezni ez a bujkáló és alattomos szellem, meri nem képes uralkodni szenvedélyes, izgatott lényén. Annak a degenerált arcvonalnak a pillanatnyi sikerei, — amely egy pacifista és militánsan kommunista politikai ideológiát igyekezik összeabroncsolni, — annyira elkápráztatják és elvakították, hogy megfeledkezik önmagáról, jólbevált politikai taktikájáról és ki-kiabálja az igazságot, azt, amit hisz, amit érez, amiben önmagát adja...

Ez az elhamarkodott, de spontán őszinteségű színvallás aztán — nemcsak igazi megvilágításba helyezi azt a sajtót, amely kisujjátva egy nemzet nyelvét, szókincsét, irodalmát és kultúráját, merőben idegen szellemet, erkölcsöt és lelkiéletet, idegen világléteget igyekezik belelopni és beleoltani, — de elárulja saját magát is és ezzel csak fokozza azt a gyanút, azt a tartózkodást, faji idegenkedést és nemzeti haragot, amely az antiszemitizmusban egyre erőteljesebb arányokat öll. Nem tartozik természetesen ezek közé az a zsidó sajtó, amely kitélenek kendőzgetésével nem óhajtja megfélemlíteni a közvéleményt és nyíltan beismeri, hogy milyen szellemet képvisel.

De annál érdekesebb, annál meglepőbb ennek a „hivatalos“ zsidó sajtónak az állásfoglalása, az a nyílt és őszinte beismerés, amit például az „Új Kelet“ egyik utóbbi száma „Geny bonyodalom“ címen így fogalmazott meg, Olaszországról írva:

... a faszizmus agresszívítása nem minden nép, nem minden ország közvéleményét és politikai életét fertőzte meg, sőt világszerte egyre inkább szélesedik ama talpalatnyi hely, amelyen lábát megvetve a tagadás szelleme majdan megdőnhet a nyílt erőszak uralmát...

Igy ír a hivatalos zsidó sajtó. A „tagadás szelleme“, — amely minden időkből azzal fenyegetőzött, hogy „országodat meg fogom dönteni“ — végre nevében nevezi önmagát és nyíltan beismeri, hogy Moszkvától Madridig, immár megvetette lábát. Azzal már nem is törődik, hogy azt a nyolcvanezer zsidót, aki a „mi azért valamennyien zsidók vagyunk“ illetve mi azért valamennyien fasziszták vagyunk“ elve alapján ma lelkes faszista Olaszországban — abban az országban, ahol a zsidóknak a hajuk szála sem görbült meg — esetleg súlyosan kompromittálja és leleplezi ezzel!

Kicsire — úgylátszik — nem néznek akkor, amidőn olyan általános érdekről van szó, amilyen az úgynevezett „Népi front“ érdeke.

Igy tisztázódnak aztán a fogalmak a Népi front és a Zsidófront körül és így derül ki napról világosabban, hogy a „Népi front“ romantikus zubbonyát közönséges kaftán-szövetből készítik...

BÉLTEKY LÁSZLÓ.

Ruhák festését és vegytisztítását
 a legjobb kivitelben **VÉGH** ruhafestőgyár
 olcsón vállalja Oradea

Mi az igazság Oroszországban

„I search for truth in Russia”: — ez a címe Walter Citrine új könyvének, amely az angol könyvpiacra valószínű forradalmat okozott. Citrine az angol szakszervezeti kongresszus főtitkára s a munkás szakszervezetek nemzetközi szövetségének elnöke, aki mint a szovjet régi barátja, az elmúlt év őszén, feleségével együtt, hosszú tanulmányútra indult Oroszországba. Ez a testes új könyv egy száraz, egyszerű útinapló, a hivatásos munkásvezér és az angol gentleman feljegyzései egy rokonszenven nézett országról. Citrine sohasem tagadta, hogy rajong az orosz kommunista experimentumért s hogy gyűlöli a fasizmus mindenféle formáját. 1925-ben, amikor először látogatta meg a szovjet birodalmat, valószínű népnepvényekkel fogadták s most is megkapta a felesége minden nagyobb orosz állomáson a hatóságok óriási virágosokrát, Citrine Szentpétervárra utazott, onnan Moszkvába és Nizsni-Novgorodba, majd dél felé vette az útját, le a Fekete-tengerig s a Kaukázuson át a bakui petróleumforrásokig. Az angol szakszervezeti főtitkár mindenütt nyitott szemekkel járt, bátor volt és elfogulatlan a kérdéseiben s puritán angol a tények megállapításában. A könyvből hiányzik a megszokott nyugati romantika és a beteges szovjetimádattal; — az olvasó megérzi, hogy az író becsülettel küzd hajlamai ellen az igazság pusztá fényképezése érdekében. Aki Oroszországban járt és ismeri az orosz népet, az lépten-nyomon felfedezi Citrine szenttelen mondataiban az orosz élet hű mását. *Igy van, így kell legyen minden Oroszországban, ahogy Citrine élénk rajzolja, mert egy népet sok évezredes adottságából kivethetőt nem lehet. Az orosz ma is az, ami volt: ami új benne, az nem jó, s ami jó benne, az nem új.* Muzsikok, kozák seregek, cárok és csinovnikok idegen világa él, öl, rabol és sir, álmodozik és robotol tovább a kommunizmus vörös színeivel bemázolt Potemkin-birodalomban.

A rubel misztériuma

Citrine az orosz Intourist hajóján utazott Szentpétervárra s első kellemetlen tapasztalatát a pénzváltás körül szerezte. Hivatalosan egy angol font 5 rubel és 60 kopeket ér, de zugban egy fontért 100—200 rubelt fizetnek!... Ez az elképesztő különbség magyar pénzegységben kifejezve azt jelenti, hogy középarányos számítás szerint egy rubel hivatalosan 5 pengővel egyenlő, de a spekulánsok egy pengőért szívesen adnak 5 rubelt. A hajón az idegen utasoktól egy pohár borért 12 rubelt kértek, magyarul 60 kopek pengő. Ezzel szemben az orosz hajóskapitány havi fizetése 650 rubel, a mérnöké 350 és a matrózé 120 rubel. A proletár köztársaság hajóján tilos a borralaló, de természetesen a pincérek kinéznek, kiszuggerálják a bak-sist az utasokból.

Szentpéterváron revolveres szakszervezeti főnökök várták a vendégeket s „Citrine elvtárs” az üdvözlő beszédek után írásbeli engedélyt kapott a szabad mozgásra s egy állandó kíséret, aki később bevallotta, hogy a szabadjára engedett szakszervezeti főtitkár minden lépéséről és mondatáról jelentést tesz az illetékeseknek... Piszkos omnibuszok, nagyon kevés magánautó, rosszul öltözött és rongyos emberek szaladgálnak a főutakon. Az Astoria-szálló elegáns és mégis primitív. Az Opera gyönyörű, a cári páholyt hatalmas összegéért adják ki a gazdag parvenüeknek... Elsőnek Citrine a Sokorok-had-cipőgyárat látogatta meg. Ebben a modern cipőgyárban 14.000 ember dolgozik, napi 7 órás munkaidővel. Mintagyár, mutogatni az idegeneknek. A gyár 50 százalékos házzonnal dolgozik. Gumitalpú, silányminőségű cipőket szállítanak innen a könnyűipari népbiztonsághoz. A munkások darabszámra dolgoznak, 9 különböző kategóriába beosztva s a fizetésük a kategóriák szerint 125—250 rubel között ingadozik. Az igazgatónak 2000 rubel a havi fizetése.

Remek katonai műt vezet a híres Putilov-

művekhez, Oroszország legnagyobb fegyvergyárához. Az alkalmazott 30.000 munkásból 8000 nő. *Citrine egész Oroszországban azt tapasztalja, hogy a nők végtelenül nehéz, ijeszítően súlyos munkát végeznek a vasgyárakban, bányákban és ipartelepeken.* A munkások fizetése 80—400 rubel havonként. A gyár rentabilitására vonatkozó kérdésekre nézve senki sem tudott komoly választ adni. A munkások piszkosak, a tus-fürdők és az illemhelyek leírhatatlanul elhanyagoltak. Betört ablaküvegek

Az ipari kizsákmányoló paradicsoma

Citrine az árak károsan gondos analizéséből azt az eredményt hámozza ki, hogy az állam megvásárolja a gabonát a parasztoktól s azt tiszteres áron eladja az ipari munkásoknak, de ugyanakkor az állami kezelésben tartott ipar termékeit a paraszt százszoros áron kapja meg. Ezt a szemérmellen üzletet a rubel értékének örökös ingadozása s értékének önkényes meghatározása a végtelenségbe fokozzák. A rubel túlértékelésére jellemző, hogy a textilárut vásárló angol munkás csak egy napot dolgozik annyi áruért, amennyit az orosz munkás 2—3 heti és az orosz paraszt csak 2—3 havi munkájának ellenértékével tud megvásárolni! Ennek a megmérhetetlen rablásnak az az eredménye, hogy a tömegek vásárlóereje sohasem tud kifejlődni s az állam tökéletesen egyedül határozza meg a gazdasági élet folyamatát. A szovjetpolitika következtében az állami üzletekből felszabaduló összegek legnagyobb része az ipari munkásság szociálpolitikai ellátására fordítatik, de Citrine gondos vizsgálatai szerint a munkásnyaraltatás és a jóléti intézmények világga harangozott jótéteményeiből is csak az ipari munkásság öt százaléka részesül, valószínűleg csak azok, akik a kommunista párt belső tagjai. A parasztléte csak az ígát húzzák. Citrine azt mondja, hogy a szovjetben nem azok fizetnek a nótáért, akik rendelik...

Az úgynevezett „rohammunkások”, akik az egyéni teljesítményeket az egyes gyárakban felfokozzák s társaikat ugyanezért a bérért magasabb teljesítményekre sarkalják, sok helyen 1000—1200 rubel havi fizetést kapnak s ingyen jegyeket a színházakba, jobb lakásokat, ajándék rádiót és — automobilt. A gyárigazgatók cinikusan bevallották Citrine-nek, hogy amikor sikerül az átlagteljesítményt felfokozni, a bérek újra a régi nivón stabilizálódnak. A százszoros munkástömegek kizsákmányolására igen jó és olcsó eszköznnek bizonyult párszáz munkás anyagi megvesztegetése s a gyengébb munkások szegénytáblájának kifüggesztése a gyárkapukra... Az elmúlt kapitalista világ tőkésit az új kommunista gyárigazgatók maradék nélkül helyettesítik. Minden gyárra előre meghatározzák az állampénztárba beszolgáltatandó „tisztá haszon” összegét s ahol a vezetőség nem tudja teljesíteni a követelményeket, ott gyorsan elkészül a szabotázs vádjá. Citrine még azt is feljegyezte, hogy a szociális kiadásoktól félt

mindenfelé, évek óta egyazon állapotban.

Este moziba viszik Citrine-t. Magyar filmet játszanak, a Pétert. A nép nagyszerűen mulat. Az olcsó helyek ára 1 rubel. A kirakatokban kevés rossz áru, fantasztikus számokkal felicomázva. Egy női műselyem bluz 42 rubel 48 kopek, egy kilogramm fehér kenyér 2.20 rubel!... Egy férfispapka 16 rubel, egy silány minőségű kalap 35 rubel, nyakkendő 5 rubel, egy pár közönséges cipő 60 rubel, egyszerű télikabát 300 rubel, női esernyő 80 rubel, női kosztüm 250—500 rubel. Mindezek az árak szegényes, selejtes minőségükkel riasztják meg az angol utazót... Egy izléstelen támlásszék 150 rubel, egy mázolt ruhaszekrény 200 rubel. Minden ipari áru megdöbbentően drága, különösen egy olyan országban, ahol a mezőgazdasági termékek legnagyobb részét az állam önkényesen meghatározott s egyforma, fix áron veszi át.

gyárigazgatók nem veszik fel a terhes anyákat, vagy idejében elbocsátják őket, hogy megszabaduljanak az előírt törvényes segélyek fizetésétől. A következmény az abortus félelmes terjedése...

Az intelligencia fizetése alacsony. Egy orvos csak álláshalmozásokkal tud havi 800 rubelt keresni, sőt a szakszervezeti titkárok is csak havi 500 rubelt keresnek, azzal a különbséggel, hogy az állami villákból ingyen laknak és állami autót kapnak sofőrrel együtt, ami elképzelhetetlen fényűzés egy gyakorlóorvosnak. Divatos írók százazreket keresnek és súlyos ezreket rakhatnak félre havonként a híres jazz-karmesterek. A szovjet politikai urai elvonulva élnek s a hadsereg életszínvonalát Citrine-nek sem engedték tanulmányozni.

Az angol megfigyelő még csak annyit jegyzett fel, hogy a legtöbb jólöltözött nő oldalán egy-egy vörös tiszt, vagy magasrangú hivatalnok sétál a Nevszki proszpekten...

Düledeznek az új paloták

„Ebben az országban senkinek sem tiszta a lábbelije”, — írja Citrine a moszkvai szállodában. A város tiszta, az autóbuszok gyorsan és rendszeren közlekednek, de az emberek rongyosak és tisztátalanok. Az elvtársak büszkén hirdetik, hogy eltörölték az I. és II. osztályt a vonatokon s ma már csak „keményen” és „puhán” lehet utazni, igen nagy árkülönbséggel. Citrine csodálkozik, hogy mi hát a különbség? Ez a fanyar angol nem hisz az olyan demokráciában, amelyben átfestik a számokat, de meg-hagyják a különbségeket.

A moszkvai új épületeken ríki a sietség és a rossz munka. Az iskolákban és középületekben sehol sem zárnak az ablakok, az ajtókat nem lehet tisztességesen betenni, a fal leomladozik, a korlátok letöredeznek, az aszfalt szétmálik, — rövid évek alatt romhalmaz lesz a feldicsőített épületekből. Ahol ki van írva, hogy a lift hat személyt szállíthat, ott csak egy ember ülhet be a nyikorgó, veszélyes alkotmányba. Kevés a fürdő. Nagy szállodákban is előfordul, hogy csak a földszinten van egy fürdőszoba. Moszkva drága város. A moziban egy ülőhely 4 rubel. Egy kiló fehérkenyérnek 3.20 rubel az ára.

A moszkvai vízműveknél 80.000 ember dolgozik, ebből 8000 szakszervezeti munkás. „És a többiek?” — kérdezte Citrine. „Rabok”, — volt a lakonikus válasz. A mérnökök fizetése 800 rubel, a munkásoké átlagban 200 és a raboké 40 rubel havonként... A kétségbeesett Citrine-nek kísérője komolyan elmagyarázta, hogy Oroszországban más a helyzet, mint külföldön: „Oroszországban a munkásoké az állam. Németországban a kapitalizmus uralkodik. Mi nem zsákmányoljuk ki a fegyvernemkát...”

A kirendelt vezetők és a gyárigazgatók szemrebbenés nélkül hazudnak. Citrine szerint 20.000 autóból sincs Moszkvában, de a kísérője makacsul ragaszkodik a 200.000-es számhoz. Az elhagyatott gyermekek országos főfelügyelője azt állítja vendégének, hogy csak 10.000 elhagyatott gyerek van Oroszországban s Citrine hiába mulgatja neki a hivatalos szovjetstatisztikában a 400.000 lelket jelentő vallomást, a főhivatalnok makacsul kitarát maga igazá mellett.

R. E.

Figyelem!

Mélyen leszállított áron kaphatók dr. Karácsonyi János püspök összes művei:

A magyar nemzet honalapítása 896—997
ára 40 leí helyett 20 leí
Új adatok és új szempontok a székelyek régi történetéhez ára 50 leí helyett 20 leí
A magyar nemzet áttérése a nyugati kereszténységre 100 leí helyett 50 leí
Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig I. 300 leí h. 150 leí
Szent Ferenc rendjének története Magyarországon 1711-ig II. 300 leí h. 150 leí
Vidéki megrendeléseknél plus 15 leí portó.

Kapható:

a MAGYAR LAPOK KÖNYVOSZTALYANÁL.

Mussolini egyénisége

Dr Mester János szegedi egyetemi tanár: Az olasz nevelés a XIX. és XX. században címmel könyvet írt, mely tudományos alaposítással s a mellett az ujkori egész olasz életet átfogó s hallatlanul érdekesítő vonásokkal festi meg a világban ma kétségtelenül élen járó olasz pedagógiát. Munkájában természetesen nem kerülhette ki Mussolini egyéniségét sem, kiről az alábbi markáns képet festi:

Egy vidéki fasiszta ujság körkérdest intézett olvasóihoz: határozzák meg Mussolini egyéniségét.

Mire mussolini ezt a táviratot küldte a város prefektusának: „Kérje meg a lap szerkesztőjét, hogy a körkérdest ezzel az önvalomással zárja be: Minthogy Mussolini képviselő maga sem tudja, hogy kicsoda, olvasói is bajosan fogják tudni. Miután ezt a nyilatkozatot megtettem, a körkérdest a szerkesztő bátran beszüntetheti. 50 év múlva esetleg újra kezdheti. Mussolini s. k.“

Nemcsak a vidéki lapokban, hanem a világirodalomban is nagyon eltérő nézeteket találunk Mussolini egyéniségéről. Például angol életrajzírója, Petrie szerint: Mussolini a legfigyelemreméltóbb és nagyságának igazi titka jellemének rendkívüli egyénisége. Vele ellentétben Mussolini szocialista munkatársa, Balabanoff Angelika, állhatatlan kalandornak nevezi, akinek programja a programnélküliség. Sager Adolf eddig nagy apparátussal megírt művében a Jung-féle jellegtípusok alapján teljesen tisztá tipus, extravertált intuitív egyénnek tartja, aki mesésen tud alkalmazkodni a körülményekhez, s e tekintetben az egészséges lelket meghaladja, mindenben elvetemült egoizmus vezeti. Ingadozásait, ellentmondásait, képzetelését és árulását nem lehet jellemtelenségnek minősíteni, mert éppen ez a jelleme, ez a sorsa.

A vakmerő elfogultságon kívül az ilyenfajta jellemző találgatásoknak az a szarvas-hibája, hogy nem tesznek különbséget a velünk született és a szerzett képességek, a természetes és önénevelés útján keletkezett jellem között. Ez a különbségtétel megtalálható — bár nem eléggé élesen — Sarfatti művében, aki a fasiszta Mussolini szerkesztőnek volt munkatársa.

Sarfatti megengedi a Mussolini természetes egyéniségében rejlő ellentétes hajlamokat: „Mussolini töprengő és zabolátlan, realista és idealista, eszeveszett és megfontolt, hajlamaiban regényes, tervének kivételében gyakorlatias... Különös kettősség lakozik benne, értelme vasfegyvellemmel uralkodik lobbanékony, gyermekét, bizonyos tekintetben érzelmes szíve fölött. Csupa ösztönösség, csupa ellentmondás, de van elég ereje arra, hogy magát s a tömeget, melyet felgyújt, kellő időben megtekezze. Érzése sugallta, hogy viselje régi barátságainak ódiáját lovagi becsületből akkor is, mikor hívei méltatlanokká váltak hozzá és már réggen elhagyták. Érzése sok bajt okozott neki, de ez egyuttal erőssége is... Akiben a nép ilyen ósi, mélyről felbukkanó erőket fedez fel, azt szereti, abban bizakodik, annak egészen odaadja magát.“

Mussolini is jóváhagyta Sarfatti jellemzését nemcsak a könyv elejére írt ajánlásával: „Ez a könyv tartalmazza életemet“, hanem önvallomásként hat Crispi jellemzése

is: „Minden képessége veleszületett, semmit sem szerzett, erőszakoskodó, lobbanékony, gögösen rátartó, rendkívül nehezen kezelhető, hajthatatlan, haragos. Rendkívüli politikai érzék van benne, igazi hazafiság és tehetség. Ilyen volt már 20 éves korában és 50 éves korában sem változott.“ Az utolsó vonás, a változatlan, nem illik Mussolinire, mert bár természetes jelleme tele erővel és ellentmondással, de személyisége, önalkotta önkéntes jelleme folyton halad az egység, a harmonia felé. Ezt az egységet élet-eszményben és megvalósító eszközökben a következő nevelői tényezők alkotják: 1. A szülői házban a nélkülözés és atya példája a szociáldemokrata eszményt ébreszti fel benne, de hön szeretett anyja vallását és emberszeretetét sem tudja soha megtagadni. 2. Az iskolában megismeri életcélját, nagy eszményképét, a régi Rómát, szocializmusa tehát nemzetivé lesz. 3. A katonaság kialakítja jelszavát: munka és fegyelem (Lavoro e disciplina). 4. A párttitkárság és az ujságírás kifejlesztik szóbeli erejét, szervezőképességét, találékonyságát.

1. A szülői ház hatása. Szenvedélyes marxista apának és mélyenérző, hívő katolikus anyának fia. E két irányzat bizonyos tekintetben küzd benne egész életében. Anyja eszmékére szab irányt szellemi fejlődésének, de tartósan nem tud ellensége lenni anyja hitének és emlékének sem. A szülői ház hatását maga mondja el beszélgetéseiben és önéletrajzában. „Milyen szegény volt az én házam tája! Milyen szűkös és nehéz életet éltem... Ebédünk rendszerint csak levesből állott, egy kis zöldségből, meg kenyérből. Vacsorára majdnem minden este csak salátának való gyöngye katáng jutott; de az éhség jó nevelő, majdnem olyan jó, mint a fogság és az ellenségek. Anyám tizenöt korában 50 lírát keresett, apám jövedelme különböző volt, amennyit én a mesterség hozott. Két szobánk volt összesen. Hus ugraszólván sohasem került a szobánkra. Csak szenvedélyes viták voltak, harok és reményeségek. Apám szocialista üzemek miatt fogságba került, ezer meg ezer elvtárs kísérte koporsóját, mikor meghalt. Mindez erős ösztönzést adott nekem; ha más apa lett volna a mintaképem, én is másképpen fejlődtem volna. Így már otthon hozzájárhattam jellemem kialakításához. Ha valaki akkoriban közelebből megismert volna, már a 16 éves fiuban felismerte volna azt, aki ma vagyok, minden erényemmel és minden hibámmal. Egész életben az adta a legnagyobb ütőkártyát a kezembe, hogy a népből való vagyok... Szüleim szenvedéseit folyton magam előtt láttam, az iskolában megaláztak, így nőttem fel a kitagadottak reményességével, mint forradalmár. Ugyan mi más lettem volna, mint tulzó szocialista, blanchista, tulajdonképpen inkább kommunista. A zsebemben mindig egy Marx-emlékérmet hordtam. Azt hiszem, ez olyan talizmán-féle volt... Marx mellett édesatyám még Machiavellit, az olasz egység hirdetőjét szeretette meg velem. Esténként, mikor a maradék kovácstűz mellett melegedtünk és karcost ittunk, apám felolvasta Machiavellit. Mély benyomást tett rám. Mikor 40 éves koromban ismét elolvastam, a könyv éppen olyan erővel hatott rám.“

2. A z iskolában. Féktelen természetű sok kellemetlenséget szerzett neki; hogy vigasztalódjék, az ősről szóló olvasmányokat szedegette elő. Caesar emlékiratai, a bölcs Tacitus, Vergilius hőskölteménye ugy meghanonázták őt, mint valami mítosz. Róma mindig jelenlevő, élő és egyetlen valóság lett számára. Unos-untalan ezt a szót írkalta mindenhová tízéves korától 16-ig, mindig ugyanazon rajongással. Szinte valami hangot hallott, mint Jeanne d'Arc a domrányi gyümölcsösben. Ez a hang fegyverre hívta és csodálatos tetteket akart elkövetni Itáliáért. Szünetekben egy alkalommal édesanyja hangos, kiáltó beszédére lett figyelmes, benyit a szobába és azt látja, hogy a kis diák kipirult hévvel beszédet rögtönöz. — Megbolondultál? — kérdi tőle. — Hagyj, anyám, — felelte Benito — ha nagy leszek, egész Olaszország reszketni fog tőlem. — Olvasmányai közben válogatta történeti mintaképeit, ezek közül első hely-

ARRÓLA
VÉDJEGRŐL
ISMERI FEL

A
Gütermann
VARRÓSELYMET

Ha jó anyagot választ és súlyt helyez az elsőrendű kivételre, akkor feltétlenül követelje azt is, hogy ruháját valódi természetes-selyem fonállal varrják meg. A valódi gépselyemmel készült varratokat sohasem kell átvarrni.

re tehető Caesar. „Szeretem Caesart, ő volt az egyetlen, aki a katona akaratát a bölcs zsenijével egyesítette. Alapjában véve filozofus volt, aki mindent az örökkévalóság jegyében ítél. Igaz, szerette a dicsőséget, de becsvágya nem gátolta abban, hogy humánus is legyen.“ Bismarck életét is alaposan tanulmányozza, mert realpolitika szempontjából őt tartotta a XIX. század legnagyobb emberének. Napoleontól azonban inkább azt tanulta, mit és hogyan kell tenni: „Napoleonról sohasem vettem példát. Engem egyáltalán nem lehet vele összehasonlítani. Az ő aktivitása egészen más természetű, mint az enyém. Ő befejezett egy forradalmat, én elkezdtem egyet. Az ő élete megmutatta nekem világosan a tévedéseket, amelyeket csak nagyon nehéz kikerülni, és pedig (az ujjain felsorolva): a nepotizmust, a pápa elleni küzdelmet, érzékhiányt a pénzügyek és gazdasági élet iránt.

— És min ment tönkre Napoleon? A tanárak azt állítják, hogy Anglián.

— Ostobaság! — mondta erre. — Tönkre ment a jellemében támadt összeütközés miatt, amin végül minden ember elvérzik. Mint első konzul, igen, ott még nagy volt. Süllyedése a császársággal kezdődött. A korona arra kényszerítette, hogy újabb meg újabb háborúba kerüljön. — Mussolini olvasmányai és eszményképei mindig jobban megérlelték lelkében Giobertinek, az olasz erkölcs primátusáról való fölfogását, kialakították benne a régi Gentile-féle állameszményt: mindent az államban, az államért és semmit az állam ellen. Ez a jelszó indítja meg vele az ujkori legnagyobb harcát az iskoláért XI. Pius pápával.

3. Tanul Marx táborátói is. Marx táborától bensőleg nemcsak a hazafias eszmény távolította el, hanem, hogy nagybecsülte és megszerette a katonai életet. „Őn katonakorában — mondja neki Ludwig — olyan szenvedélyesen lelkesedett hazájáért, ahogy azt békében egyetlen német szocialistától sem láttam. Őn ahelyett, hogy fellebbvalóját szidta volna, — amit akkor minden olasz megtett — kijelentette, hogy a legjobb katona akar lenni.“

— Én tényleg mintaképe voltam a katonának, sohasem éreztem, hogy ez ellentétben áll a szocializmussal. Ugyan miért ne lehetne a jó katona ugyanakkor osztályharcos is?... A háború iskolája mégis csak nagy élmény, az embert itt lehet megismerni a maga valóságában. Mindennap, minden órában arról van szó: élni vagy meghalni. A háborúban láttam csak, hogy milyen jó katona az olasz. A mi számunkra ez volt évezred óta az első nagy próba. — A katonaságnak, de nem a militarizmusnak a híve. Mert ez a katonák uralkodó szerepét jelenti az állami életben. A fasiszmus polgári katonaság. Katonai nevelési módszere: bátorságra való szoktatás és önfeláldozás a hazáért. „A katonai erőt mind a mai napig az összes nemzeti erők szintézisének tartják... Eddig

Külföldi, igen szép

szentképek

nagy választékban kaphatók könyvosztályunknál!

1. Fekete matt nyomással (Kis Szt. Teréz, Jézus Szive, Don Bosco) 100 drb. **150 Lei**
2. Több színnyomatu Spötl és Renthaler kepek legfinomabb chromo papíron 100 drb. **150 „**
3. Gyönyörű szines vászonképek (Mária a gyermek Jézussal) 100 drb. **200 „**
4. Legfinomabb szines vászon képek aranymetszéssel 100 drb. **350 „**

egy nemzet rangját az általános fölfogás szerint a hadiereje határozta meg."

4. Az újságírás és szervezés. Negyedik nevelő hatalom életében az újságírás és a szervezés.

— Megkérdeztem tőle, — írja Ludwig — vajjon sokat tanult-e az újságírás mellett?

— Nagyon sokat, — válaszolta és gyorsabb, melegebb hangon feleltetett, mint aki ifjúkorának fénypontjára tekintett vissza. Az én számomra az újság fegyver volt, zászló, tulajdonképpen: a lélek. Egyizben kedvenc gyermekemnek neveztem.

— És ma? Ha az újságírást ilyen magas iskolának tartja, akkor miért köti guzsba?

— Mert ma már nem ugyanaz, ami volt a háború előtt... Sajtószabadság címe alatt is csak azt írják, amit a nagyipar vagy azok a nagybanok akarnak kinyomtatva látni, amelyek az újságot megfizetik.

— Sokat olvas?
— Mindent — felelte. Különösen az eljenségs újságjait. Karikatúrákat is gyűjtök. A karikatúra fontos és szükséges...

— Ön becukatná Mazzinist is?
— Bizonyára nem — válaszolta keményen. — Ha valakinek eszméi vannak, jö-

P. Esser S. J. — Lukácsy I.:

Negyedóra a szószéken III.

„Szentbeszéd a egyházi év jelessebb ünnepeire."

Ára 80 lei és 10 lei portó

Kapható könyvosztályunknál

jön hozzám és vitassuk meg őket. Amikor Mazzini levelét Károly Alberthez írta, akkor inkább az érzelme vezérelte, mint az ész. Piemontnak akkor 4 millió lakosa volt, tehetetlenül állott szemben a 30. milliós, hatalmas Ausztriával.

Az újságírás csiszolta ki benne azt a képességet, hogy az embereket egy szempillantás alatt megfigyeli, latra veti s gondolatait röviden, csattanósan ki tudja fejezni. Az újságírás megutáltatott vele minden lagymatag álmolygást és régimódi diplomáciát. Ő mint jegazi politikus, a gorombaság taktikájával él: emelt hangon jelenti ki azt, amit másoknak értésére akar adni. Ha pedig valamit véka alá akar rejtteni, akkor nem kőntőfalaz, hanem egyszerűen nem beszél róla. „Rozoga kis szerkesztőségemben elvonult előttem minden rendű és rangú, minden koru és foglalkozású olasz, s ma ugy emlélik, hogy magam előtt látom azt az Olaszországot, amely elmúlt és azt a másikat, amely új életre támadt. Az újságírás kemény munkára szoktatott. Kormányozni nem holmi tulvilági dolog, mint sokan vélik, hanem robot. Naponta 10—12 órát kell kuksolni az íróasztal mellett. Ennyi idő alatt végezhetjük el napi munkánkat... Az újságírótól azt kívánom, számoljon a történelmi követelményekkel, dolgozzék együtt a nemzettel."

Magyar zeneélet tavasztól őszig

Budapest. Saját tud. Liszt jegyében zajlik az egész magyar művészi élet. A tavaly őszel megkezdett Liszt Ferenc-émlékhangversenyek sorozata most is folytatódik, de ez a részben vissza, részben előre tekintő művészi beszámoló nem maradhat egyoldalúan a Liszt-kultusz, illetőleg magyar szerzők és művészek szereplésének keretei közt. Különösen akkor nem, amikor a múlt téli hangversenyszézonban nem kisebb kamarazenezt hallhattunk az évad végén, mint Jaques Thibaud-ot, a nemes tónusú francia hegedűművészt s még oly sok más mestert.

De lássuk a Liszt-Társaság és a székesfőváros közös rendezésében eddig rendezett 16 Liszt-hangverseny nevezetesebb előadóit. Az ünnepélyes külsőségekkel rendezett okt. 21-i operai díszelőadástól, melyen a berlini zeneakadémia elnöke Raabe Péter is megjelent, már lapunk hasábjain beszámoltunk annakidején, a tél folyamán pedig a magyar zeneélet s főleg az Operaház minden kiválósága szerepelt a hangversenyeken. Február 18-án a Vigadóban a fővárosi zenekar kíséretével zongoraest volt, amelyen a székely származású Agyagfalvi-Hegyi Emanuel, Heimlich Lajos és Szathmáry Tibor mellett a világhírű szerző és zongoraelőadó, Bartók Béla is szerepelt, még pedig Liszt káprázatos Haláltáncát adta elő felülmúlhatatlan tökéletességgel. Egész képsorozatot vizionált minden hallgató ennek a csodálatos játéknak hatása alatt, amely háborzongató hatással érzékeltette, mily kíméletlen és rangot, kort nem tekintő a halál.

Március végén a három kegyűri templom, a belvárosi, lipótvárosi és Mátyás-templom egyesített ének- és zenekara mutatta be Liszt egyházi költészetét, kinek számára a szent muzsika életigény volt. Szent Erzsébet és Krisztus-oratóriuma ennek két legdrágább gyöngye, de fenséges zsolttárai, kisebb kántátói, mivői (kivált az esztergomi és a koronázó mise) jelentik művészetének magasrendűségét és isteni illétét. Hubay Jenő, valamint Schmidhauer Lajos orgonaművész április elején a lakásukról rádió közvetített hangversenyről hódoltak Liszt emlékének; a híres Budai Dalárda, valamint a oákok Homeros énekkara pedig a Zeneakadémián adott együttes estjével. A főváros és a Tudományegyetem közösen fűntartott Szabadegyeteme szintén ünnepelt. Júniusban szabadtéri hangverseny volt a Károlyi-parkban, melyen, akárcsak a városmajori és a városligeti (Iparcsarnok előtti) monstre hangversenyeken a Fővárosi Hangversenyzenekar játszott. Július 31-én a Szent István Bazilikában adták elő Lisztnek férfikarra írt megrendítően szép Requimét, melyben elhunyt szüleinek áldozott a zeneköltő.

A közeli októberben, még pedig 21-én fogja előadni a Vigadóban a kegytemplomok öszesített ének- és zenekara a Liszt-émlékőn befejezése alkalmából a hatalmas Krisztus-oratóriumot.

A kora tavaszi hangversenyek közül esimbarrasszó-magasságban emelkedik ki Fisher Edwin, az angolok világhírű zongoristája és Bartók Béla együttes kétzongorás estje. Valóságos templomi áhítat fogta el a szívünket, mikor a földkerekeknek ez a két legelső Bach-előadója a C-moll koncertet játszotta, az angolszász fajiség megtévesztője: Fisher Edwin maga vezényelte fejével és olykor balkezevel a Városi Színház kis zenekarát. Hallottuk még Beethoven, Mozart egy-egy koncertjét, mint ahogy e nagy klasszikusok jegyében zajlott le Bartóknak egy má-

sik, Dohnányi Ernővel tartott kétzongorás hangverseny, április közepén.

Az amerikai körütről hazatért Léner-Roth vonósnégyes ugyancsak áprilisban koncertezett. A legnehezebb Beethoven-négyes, az Es-dur földöntúli szépségeit és más nehéz művek fortélyos fordulatait csak úgy tudtam megérteni, hogy eszembe jutott Lénerék szívós szorgalma s az a hír, hogy nem restellik naponként egy-két órát együtt, négyen skálázni, vonó-kezelésre pedig még most is, működésü 10. évében egymást oktatják s eszményi összjátéki alakul így ki.

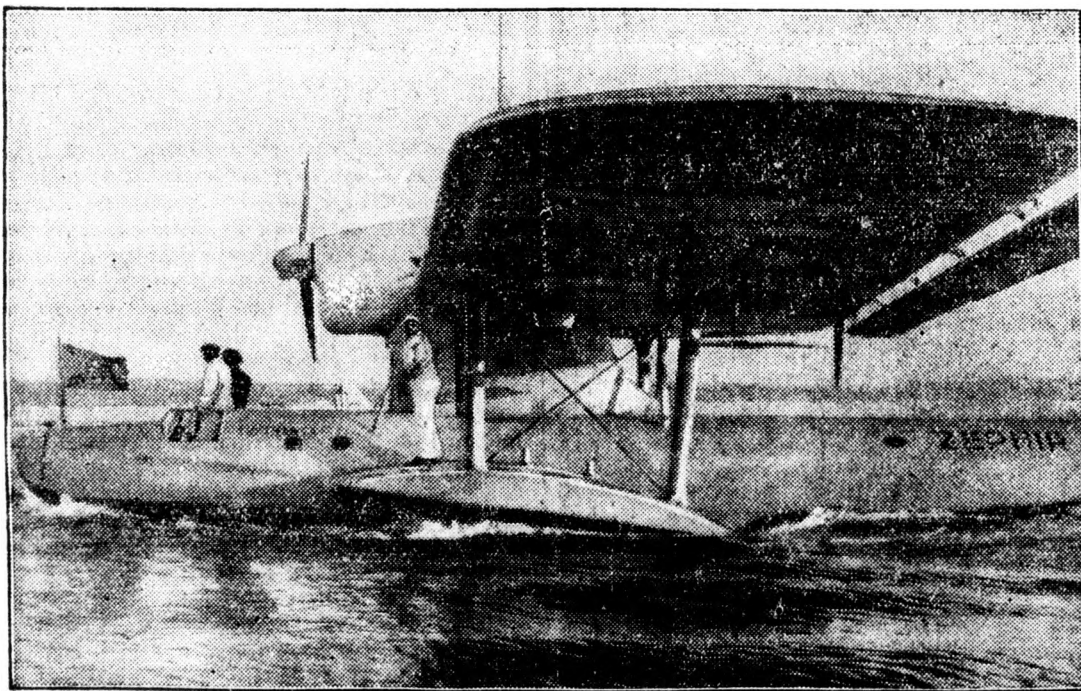
Nehez dolog akkora koncert-áradatból, mint a pesti, így röviden minden értéket kihalászni, de a művészi zenének magyar természetében is kimagasló helyet foglalt el a május közepén vendég szereplő Kecskeméti Dalárda. Vásárhelyi Zoltán érdeme, hogy a derék kecskemétiiek fővárosi színvonalra emelkedtek és a tavalyi bemutatkozásuk óta is fejlődtek. Az aztán a közönség szögyene, hogy a Zeneakadémia nagy terme csak félig telt meg. A régi klasszikus mesterművek (Dowland és Lasso, Händel) nehézségeit éppúgy leküzdötték, mint a modern Bartók-kórus polifonikus akadályait. A különféle érzelmek, álmok, emberleletek polifóniája mind a három, első ízben bemutatott szerzemény, melyről külön tanulmányt kellene írni. Kodály Zoltán virágénekeit, Buxtehude szólókantátéját Gergely Ilus énekelte, a fiatal koncerténekes, aki az énekkarban sem restelli szerepelni. Kodály motettáját: „Jézus és a kufárok” nemcsak ennek a pompás énekkari estnek, hanem az egész tavaszi szezonnak méltó befejezése volt.

Szólunk kell arról a dícséretes munkáról, amelyet a nagyobb templomok zenei együttese végez évtizedek óta. Minden vasárnap zenés misét mutatnak be az ő segítségükkel a Koronázó-, (Mátyás-), Belvárosi, Ferdinánd-terei, Lipótvárosi Bazilika, Városmajori és Szent Erzsébet-terei templomokban. Csak a nyári hónapokban nem rendszeres, az énekesek és zenészek pihenője miatt, ez a szokás, egyébként Szent István hetétől kezdve most már mindenütt a nagymise keretében örök szépségű ének- és zenekari műveket játszanak. Különösen híres a Belvárosi és a Koronázó-templomi énekkar, utóbbinak a híres orgonaművész: Sugár Viktor a karnagya. De nem marad mögöttük a Szent István-Bazilika együttese sem, melyet Demény Dezső, jólismert zeneszerző vezényel, kinek Szegedi Miséjét rádióból Trausilvániában is jól ismerik. Rendszeresen éppen 6 veszi programba minden ősszel a Haydn—Mozart—Beethoven—Schubert—Liszt-sorozat drágagyöngyeit és aki meg akarja ismerni a műirodalom zeneműveit, az rendszeresen a 10 órai misét látogatja.

A koncertek sorából kiemelkedik az a díszhangverseny, melyet Budavár visszafoglalásának 250. évfordulóján, szeptember 2-án adott Pest városa, az odasereglett külföldi vendégek és a magyar közélet színe-java előtt. Már maga a kép, a theatre parée lenyűgöző volt: a 3000 embert befogadó Városi Színház színültig megtelt estélyi ruhás hölgyekkel, frakkos urakkal; a jubileumi ünnepre nagyobb kiüldöttséggel Pestre jött olasz, lengyel, német, osztrák és svéd tisztek festői egyenruhája egész páholsort tett színéssé, de a fődöntő a diplomáciai tarka díszruhák, meg a pazar hölgy-viseletek nyújtottak felejthetetlen képet. Serédi hercegprímás és József Ferenc főherceg, a pápai nuncius s 5 miniszter adott hivatalos fényt ennek az estnek, melynek kizárólag magyar szerzők művei jelentették különlegességét. A Hunyadi László-nyitány után Hubay „Halál és megdicsőülés”, Kodály „Galántai táncok”, Dohnányi „Ruralia Hungarica”, Bartók I. Rapszódia, Liszt: Rákóczi induló c. hatalmas kompozíciói voltak műsoron.

Az ősszel kezdődő hangverseny-sorozat legnevesebb anyagát a Filharmóniai Társaság 8 este tervezte, melyet kéthetenként mutatnak be szokás szerint az Operaházban és a rádió is közvetíti. A 8 hangversenyből 5-öt dr Dohnányi Ernő, három külföldi karmesterek vezényelnek. Négy magyar mű kerül bemutatásra: Bartók Cantata Profana ja a Palestrina-kórus közreműködésével és Rösler Endre, dr Palló Imre szólóénekével; továbbá Kodály Te Deum c. műve, melyet a budavári jubileumra írt és már a Serédi által pontifikált szeptember 3-i nagymisén előadták; Unger Ernő zeneakadémiai tanár Hungaria c. műve, végül Jemnitz Sándor alkotása. A külföldi újdonságok során Bartók zongorázza Mozartnak nemrég fölfedezett, eddig ismeretlen művét zenekar kísérettel, továbbá Issay Dobromen vezényli Sostakovics orosz szimfóniáját, Bruckner V. szimfóniáját Dohnányi, aki egyúttal Beethoven G-dur zongora hangversenyét is játssza. Knappsburs Hans vezényletével a fiatal Szentgyörgyi László, az Operaház első hegedűse játsza Glazunov koncertjét. A tervezet szerint ezt a gazdag programot Debussy Ibériája, ez a fantasztikus spanyol költemény, valamint Respighi, Franck Cézár, Strauss, Brahms, Mozart és Beethoven egy-egy szimfóniája egészíti ki.

Gergely Pál dr.

A „Zephir” nevű német vizirepülőgép szerencsésen megérkezett Newyorkba. A Fayal (Azori) szigettől Newyorkig 22 óra és 12 perc alatt tette meg az utat.

KÖZGAZDASÁG

Mi a tényleges jogi helyzet a lakbér után kivetett illetékek körül?

A lakbértakszák ügyében még mindig nem következett el a szélcsend annyira kívánatos állapota. Mint jelentettük, legutóbb a timișoareai Közigazgatási Fellebbviteli Bíróság hozott olyan elvi jelentőségű döntést, mely alapul szolgálhatna a kérdés helyes megítéléséhez. A bíróság ugyanis kimondta, hogy ezeket a takszákakat sem kivetni, sem behajtani törvényesen nem lehet, mivel új adónemeket csak kifejezetten adótörvények létesíthetnek az alkotmánytörvény értelmében. Az új közigazgatási törvény pedig, — amely ezt a takszákot említi — adótörvénynek semmiképpen nem tekinthető. Ennek fogva a kivetés és a behajtás nélkülözzi a törvényes alapot. Egyben felfüggesztette a bíróság a további eljárásokat s az egész ügyet az alkotmányellenesség megállapítása céljából a Semmitűszékhez terjesztette fel.

Több város vezetősége alávetette magát ennek az elvi jelentőségű döntésnek s így például Oradeán is bizonyos várakozó álláspont következett be a továbbiakok illetően. Nem így azonban Timișoara. A banati metropolisz időközi bizottsága igen különös hirdetményt adott ki, amely nemcsak félremagyarázza, hanem célzatosan értelmezi a bírósági döntést. Az adózók tájékoztatására kiadott „intelem” ugyanis így szól:

— A sajtóban elterjedt azon hírekkel szemben, hogy a helybeli közigazgatási felülvizsgáló bíróság felfüggesztette az ötszázalékos lakbérleti adó behajtását, amit a város a belügyminisztérium jóváhagyásával határozott el, a város vezetősége a közönség tudomására hozza, hogy a bíróság nem a behajtást, hanem az adókivetést semmisítette meg. Miután azonban a

felülvizsgáló bíróság mint elsőfokú hatóság hozott ítéletet, amely ellen a város fellebbezett, ennél fogva az adó érvényes és behajtható. A lakosok tehát kötelesek a rájuk kivetett adót megfizetni, mert ellenkező esetben a törvényes rendszabályokkal lehet ellenük fellépni.

Nem szükséges hozzá pénzügyi lángelme, hogy a magyarázat helytelenségét, sőt törvényellenességét nyomban felismerjük. Hiszen azt csak nem tagadhatja le senki, hogy valamely közteher behajtásának alapfeltétele a kivetés. Ha tehát a kivetést bírói fórum minősíti törvénytelennek, — ebből önként következik, hogy a behajtás sem lehet törvényes.

Az sem felel meg a tényeknek, hogy a Közigazgatási Fellebbviteli Bíróság csupán a kivetést felfüggesztette fel, viszont a behajtás számára szabadkezet adott. Ellenkezőleg! A bíróság ezt az egész pótdadónemet törvénytelennek ítélte úgy annak kivetési, mint behajtási stádiumában.

Am mindezekről eltekintve, a kivetés megfellebbezése különben is megakasztja a további közigazgatási tényeket, tehát a kérdéses taksza behajtását is. A kivetés ellen pedig a legtöbb adózó jogorvoslattal élt. Ha tehát a végrehajtó közegek mégis fizetésre szorítják a feleket s terhükre kényszerbehajtási tényeket fogantatottanak, — az adózóknak kifogással (contestatie) kell élniük, amely a bírói döntésig szintén felfüggeszti a behajtást.

Mindenesetre kívánatos, hogy országos érvényű miniszteri rendelet függessze fel a további lépéseket, amíg a Semmitűszék az alkotmányellenesség kérdésében jogerősen dönt.

A szőlősgazdák új meglepetése: megtiltották a must árúsítását

A földművelésügyi minisztérium meglepésszerűen új rendeletet küldött a helyi hatóságokhoz, amelyben utasítja azokat, hogy a must árúsítását haladéktalanul tiltsák meg és szigorúan ellenőrizzék a tilalom betartását illetően úgy a termelőket, mint az italmérőket.

Oradeára pénteken, a déli órákban érkezett a rendelet, amelynek végrehajtása nyomban megkezdődött. Szerencsére nagyobb mennyiségű édes mustot egyetlen üzlet sem tart, mert az erjedés folyamata a meleg időjárás következtében rendkívül gyors. Az erősen erjedő mustot pedig a fogyasztók nem vállalják.

Egyik kiváló szakemberhez fordultunk tájékoztatásért s a következő érdekes nyilatkozatot kaptuk:

— A rendelet valóban nagy meglepetést keltett, bár kétségtelen, hogy a tilalom — mely október 1-ig tart — bizonyos szempontokból indokoltnak látszik. A minisztérium az erjedés tökéletességének biztosítására hivatkozik. Ez egy kissé bizonytalan alapelv. Ezek az előzetes musteladások nem jelentenek olyan mennyiségeket, amelyek számottevők volnának. Némelyek a darázsok, mások a rothadó fűrtöket sajtolták musttá. Viszont az is kétségtelen, hogy sok kiváló minőségű szőlő esik ez előlegezett, értékesítési lehetőség áldozatává.

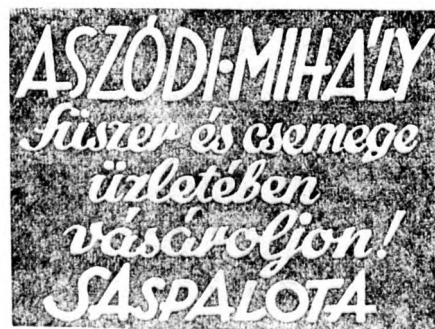
— Nehéz mindazáltal megérteni: mi az indítóoka ennek a tilalomnak. Véleményem szerint csakis a fogyasztási adó kérdése. Nevezetesen az a körülmény, hogy a mustot forgalomba hozó termelő körülbelül felet fizeti a kiforrott bor fogyasztási adójának.

— Azt azonban igazán nem tudom elképzelni, hogy az ország bortermelésére káros na-

tással volna az a kevés mustmennyiség, amely eddig forgalomba került. Az erjedés tökéletességét viszont semmi szín alatt meg nem zavarja.

*Eddig tart a szakvélemény. Hozzája csak annyit fűzünk, hogy még az irányított gazdálkodás politikája sem tűr az értékesítés terén ilyen parancsuralmi beavatkozást.

Nem fogadnak el importengedély iránti kérényeket szeptember 30-ig. Bucurestiből jelentik: A kereskedelmi miniszter értesíti az importőröket, hogy a harmadik évnegyedre szóló importengedélyek körüli munkálatok befejezése után és a negyedik évnegyedre szóló importengedélyek munkálatainak előkészítése miatt, szeptember 24. és 30-ika között nek iktatnak be importengedély iránti kérényeket. Csakis olyan kérényeket fogadnak el, amelyek a megadott engedélyek módosítására, vagy személyes használatra szolgáló importra vonatkoznak.

Apróhirdetések

Apróhirdetéseket díja szavankint 3 lel, vastagabb betűvel 6 lel. Legkisebb apróhirdetés ára 20 lel. (Az állástkeresőknek 25 százalékos kedvezmény), Cím a kiadóban 10 lel.

Adás-vétel

Keresek megvételre jókarban levő „Singer” varrógépet. Címet a kiadóba kérek.

Vetőgépet 18-21 sorost, használt, de jókarban levőt megvételre sürgősen keresek. Cím a kiadóhivatásban.

Eladó 36 szobás pensió, vendéglő berendezéssel. — Évi forgalma 1.430.000 lei. Ára 1.100.000 lei. Popovics iroda, Oradea, Strada Vlăhuta 6. sz. Telefon: 167.

MAGAS árért veszek aranyat, ezüstöt, briliántot bármilyen mennyiségben. **HERBST** ékszerész Oradea, Bul. Regele Ferdinand No. 3.

Kiadó egy háromszobás, összkomfortos lakás november 1-re. Oradea, Str. Cantemir 25. szám.

Használt hordókat megvételre vagy bérbé keres. Dr. Kaczián Kálmán, Oradea, Strada Ciordaș 46. sz. a.

Szép szobai pálmát megvételre keresek. — Oradea Bul. Reg. Ferdinand 17 Szabó szüccsület.

Belföldi mandulát megvételre keresek. Erdéklődni Pap drogéria, Oradea, Bul. Regele Ferdinand 9. szám.

5 iámpás telepes rádió Extra-Lyn, nagy Philips hanzsóróval, kitűnő állapotban eladó 3000 leiert. Vidéki piébános, jegyző, földbírók urak részére ritka alkalom vétel. Megtekinthető: Piata Unirii a Fülöp rádióüzletben, Oradea.

Alkoholizálás

29 éves urinő elmenne házvezetőnőnek olyan helyre, hol 5 éves kisleánya vele lehet. Plébániára is mennék. Október elsejére. Cím: C. B. Deva. Str. A. Mureșanu No. 38.

Szakácsné főlvetetik. Barátkyné! Oradea, Strada Fabricelor 31. szám.

Jobb, tisztességes lányt felfogad magános urinő Oradea, Reg. Ferd. 69 I. 5.

Fiatallány házimunkára bejárónőnek felvétetik Oradea Str. Tichindeal 18-a sz. Lázár Józsefnél.

*****
PUHA ÓLMOT állandóan vesz a Szent László ny. r. l., Oradea, Strada Regele Carol No. 5.

Lakás

Keresek egyszobás, előszobás lakást központban. Címet „Pontos fizető” jellegre kiadóba.

Kiadó egy udvari szoba-konyha, speizos lakás, összes mellékhelyiségekkel november 1-ére. Str. Eliade Radulescu No. 13.

Kiadó kis szoba, kamrával október 1-ére. Oradea, Str. Simeon Stefan 24.

Kiadó 3 szobás modern utcát balkonos lakás. Oradea, Str. Tache Ionescu 15. szám.

Kiadó egy utcai szoba, kis szobával, konyhával és mellékhelyiségekkel — október 1-től vagy azonnal is. Oradea, Strada Vilson 25.

Hűlőféle

Fehér gyermek kabát Ferdinand-uton elvesztett. Megtaláló Agrár-banknál jutalomban részesül.

Fiatall okleveles kántor állást keres. Cím a kiadóban.

Elegáns és tartós férfi, női cipő készült az Apolló cipő szalonban. Oradea, Bul. Reg. Ferdinand 12. Apolló-palota.

LAPARUSITÁSRA emberek magas százlékkal felvétetnek. Jelentkezés a kiadóhivatásban.

Oktatás

Okleveles tanítónő, házitánítónőnek vagy kisebb gyermekek mellé nevelőnőnek meg, vidékre is. Címet a kiadóba kér.

Okl. tanítónő tanítványokat vállal. Dr. Papp Károly ügyvéd, Oradea, Str. Vlăhuta 51

Német nyelvi és gyorsírási tantolyamok A bécsi Neulandschule módszerével október hónapban magántanítást kezd a német nyelvből és gyorsírásból. Kezdők és haladók részére külön tanfolyam a nyelvtan, a mondattan és tarsalgás elsajátítására és gyakorlására. Külön tanfolyam a német levelező gyorsírásra is Gabelberger-rendszernek alapján, könnyű és gyors módszerrel. További felvilágosításokat ad Paál Annus, Oradea, Parcul Carmen Sylva 16.